

K

KROK

2

Ročník 3/2006

Knihovnická
Revue
Olomouckého
Kraje

OBSAH ČÍSLA

PRVNÍ KROK

Úvodník – *Roman Giebisch* 1

ROZHOVOR KROKU

Hana Bartošová s Pavlem Zatloukalem..... 2

KNIHOVNICTVÍ DRŽÍ KROK

Od instituce vědění k síťovým znalostním a vzdělávacím prostředím – *Saša Skenderija*..... 8
Dostupnost internetu ve veřejných knihovnách Olomouckého kraje – a za jakou cenu? – *Roman Giebisch*..... 15

O KROK DÁL

Strážci domácího krbu v průběhu věků – *Petra Goliášová*..... 18
Oživené kašny aneb Olomoučané si dovedou hrát – *Helena Veličková*.. 26

KROK V LITERATUŘE

Nesmrtelná kniha (fejton) – *Jiří Žáček*..... 27
Tematizace maloměsta v české próze – *Erik Gilk*..... 28

KROK ZPĚT

440. výročí vzniku Vědecké knihovny v Olomouci:
Jsou všechny staré knihy vzácné? (část 2.) – *Václav Pumprla* 33
50. výročí vydávání knihovnických periodik ve VKOL
– *Roman Giebisch* 36
Svatá všetečnost aneb O počátcích VKOL – *Bohumír Kolář*..... 39

KROK DO SVĚTA

Nadace Mansutti v Milánu – *Marina Bonomelli*..... 41
Inspirace jiskřila ve spoustě sněhu: knihovnický zájezd do Německa
– *Vladimír Klásek* 44
Mnichovská světová premiéra prostějovských autorů – *Miloš Kvapil* 45

KROK INFORMUJE

Konference „Československé dějiny 20. stol. z ptačí perspektivy“ 46
Přemyslovská výstava v Olomouci 48
Rekvalifikační knihovnický kurz VKOL 2006/2007 50
E-learningové kurzy Portálu veřejné správy MI ČR ve VKOL..... 50
Dny evropského dědictví 2006 51
Krajská muzea uspěla v celostátní soutěži 51
Nová turistická známka v Památníku A. Kašpara 52
Aktuality..... 52

REGIONÁLNÍ KULTURNÍ OSOBNOSTI 53

KNIHOVNICKÁ LITERATURA..... 59

V textu jsou použity Aforismy Bohumíra Koláře (2003)

KROK • Knihovnická revue Olomouckého kraje
Vydává Vědecká knihovna v Olomouci
Ročník 3., číslo 2, vychází čtyřikrát ročně

Vedoucí redaktorka: PhDr. Helena Veličková,
e-mail: velickova@vkol.cz
Odpovědný redaktor: Mgr. Roman Giebisch, Ph.D.
e-mail: roman@vkol.cz

Redakční rada:
Václava Jemelková,
e-mail: v.jemelkova@kr-olomoucky.cz
Mgr. Hana Bartošová,
e-mail: bartosova@olmuart.cz
Mgr. Miloš Korhoň, e-mail: korhon@vkol.cz
Mgr. Ivo Vysoudil,
e-mail: vysoudil@radioapollo.cz

Adresa vydavatele a redakce:
Vědecká knihovna v Olomouci,
Ostružnická 3, 779 11 Olomouc
Tel.: 585 222 375, fax: 585 225 774
e-mail: redakce@vkol.cz
IČO: 100625

Foto na obálce: Fraňo Travněc
Grafická úprava obálky: Ivana Perůtková
Kresby: Ing. Markéta Veličková
Technická redakce: Petr Jančík
Tisk: Polygrafické středisko
Univerzity Palackého v Olomouci
Biskupské nám. 1, 771 11 Olomouc

ISSN: 1214-6420 (tištěná verze)
1214-648X (elektronická verze)
Registrace: MK ČR E 6450

www.vkol.cz/krok

Uzávěrka čísla: 10. května 2006

Vážení čtenáři,

letošní dlouhá zima, jarní povodně a další přírodní pohromy dávají vzniknout vtípům, které jsou našemu národu vlastní: „pokud nám to červenec a srpen nepokazí, tak bude letos pěkná zima“. Pevně věřím, že bude dlouhé a krásné léto a že si všichni odpočineme a v této hektické době si uděláme čas i na nějakou tu výstavu, protože kulturní instituce v našem regionu připravily letos opravdové lahůdky. V červnu tohoto roku byl slavnostně zpřístupněn areál Arcidiecézního muzea v Olomouci, dokumentující stavební a umělecký vývoj Olomouckého hradu v průběhu celého tisíciletí. Do konce července je zde přístupná výstava, která se věnuje jedinečné problematice historických, kulturních a uměleckých vztahů Francie a českých zemí ve středověku – Du bon du coeur: Poklady francouzského středověkého umění v českých a moravských sbírkách. Výběr exponátů se přitom zaměřuje v první řadě na iluminované, často luxusní rukopisy, které počínají ukázkami karolinské knižní malby a vrcholí pozdně gotickými ukázkami iluminací z pařížských dílen z konce 15. století.

Významnému výročí, které se pojí s historií Olomouce, se věnuje výstava Vlastivědného muzea v Olomouci a Muzea města Brna k 700. výročí zavraždění Václava III, posledního krále přemyslovské dynastie, s názvem Sága moravských Přemyslovců – Život na Moravě v 11.–14. století. Výstavy si můžete prohlédnout v Přemyslovském paláci v Olomouci (Národní kulturní památka Přemyslovský hrad je co do historické důležitosti a umělecko-historické hodnoty nejvýznamnějším architektonickým souborem olomoucké městské

památkové rezervace) a druhou část na brněnském Špilberku, který byl založen českým králem Přemyslem Otakarem II. kolem poloviny 13. století. Nejstarší písemné zprávy o existenci hradu se vztahují k létům 1277 až 1279, kdy se připomíná nejen hradní kaple, ale také jméno kopce, záhy přenesené na samotný hrad. V průběhu staletí se jeho význam a úloha podstatně měnily a z předního královského hradu a sídla moravských markrabat se hrad postupně stal mohutnou barokní pevností – „zálářem národů“. Tato výstava potrvá do 4. srpna, kdy si připomeneme tragickou smrt Václava III v Olomouci. K oběma výstavám i Muzea umění i Vlastivědného muzea v Olomouci byly vydány reprezentativní publikace.

I v tomto čísle naší knihovnické revue se mimo jiné zajímavé příspěvky budeme věnovat letošním oslavám 440. let založení knihovny jezuitské koleje v Olomouci, při níž vznikla druhá univerzitní knihovna, nynější Vědecká knihovna v Olomouci. Václav Pumprla pokračuje svým příspěvkem o historických a vzácných fondech olomoucké knihovny, připomeneme si však také 50. výročí vydávání knihovnických periodik VKOL. Vědecká knihovna v Olomouci připravuje celou řadu akcí k oslavám letošního výročí a v polovině roku 2006 již bude připravena publikace 440 let Vědecké knihovny v Olomouci. Když se dívám do bohaté nabídky kulturních organizací našeho regionu, tak aniž bych chtěl parafrázovat ony vtípy českému národu vlastní, musím konstatovat bez ohledu na počasí, že „pokud si to nepokazíme sami, tak si letos užijeme pěkné kulturní léto...“

Roman Giebisch

Rozhovor s ředitelem Muzea umění Olomouc Pavlem Zatloukalem

Bliží se datum 1. června 2006, kdy se veřejnosti poprvé otevřou brány Arcidiecézního muzea v Olomouci. Tento den bude bezpochyby mezníkem nejen ve vývoji Vaší instituce, ale i celého kulturního života Olomoucka.

Pane řediteli, mohl byste čtenářům KROKu nastínit, v čem spatřujete poslání tohoto muzea, proč teprve nyní dochází naplnění myšlenka prezentace duchovní kultury v Olomouci?

Poslání nového muzea je, domnívám se, mnohovrstevné. Pokusit se představit podstatnou část toho nejlepšího, co se v moravském regionu dochovalo z duchovně orientované výtvarné kultury minulosti, to není jistě třeba dál rozvádět. Obnova podstatné části národní kulturní památky Přemyslovského hradu je zřejmě také nepochybnou hodnotou. Ale v pozadí se vynořuje ještě jedna základní idea. V českých zemích, zejména ve 20. století, byla mnohokrát a nezdědka brutálně ničena kontinuita mezi současností a minulostí, mezi touto zemí a evropskou kulturou. Arcidiecézní muzeum tak může představovat jeden z kroků zpět ke společným evropským kulturním kořenům, které spočívají, jak známo, na jedné straně v antice, na druhé straně v judaismu a v křesťanství. Arcidiecézní muzeum tedy mimo jiné představuje náš příspěvek k sjednocující se Evropě, k celoevropské myšlence.

Kdy myšlenka na vybudování Arcidiecézního muzea vznikla, co bylo prvotním impulsem?

Těch impulsů bylo víc a základní idea se formovala postupně. Prvním předpokladem byla neogotická restaurace olomoucké katedrály na konci 19. století – v jejím průběhu se začala hromadit řada architektonických a sochařských fragmentů, které nebylo možné jen tak odvézt na smetiště. Kardinál Fürstenberg se tedy společně s architektem Merettou zamýšleli nad tím, že by mohlo vzniknout jakési olomoucké dómské muzeum. Dokonce pro něj postavili budovu, jeden z budoucích exponátů – okno z románského biskupského paláce – nechali vybourat, ale se smrtí obou iniciátorů myšlenka na dlouho usnula. Ve třicátých

Rekonstrukce Arcidiecézního muzea Olomouc

letech minulého století byla v části kapitulního děkanství zpřístupněna menší expozice nazvaná Dvorana Přemyslovců (desku, která o tom informuje, si mohou návštěvníci našeho muzea prohlédnout na původním místě). A pak všechno znovu upadlo v zapomenutí. Když v roce 1977 vyhořela část kapitulního děkanství – tenkrát ve správě olomoucké univerzity – začal jsem uvažovat o tom, že by bylo vhodné spojit jeho obnovu s jinou než pedagogickou náplní a tak jsem o deset let později při příležitosti jedné výstavy připravil vlastní projekt na využití areálu ke galerijním účelům. Pravda, za starého režimu to byla utopie, ale po převratu jsme o tom několikrát hovořili s monsignorem Graubnerem a jedním z rozhodujících okamžiků se stal rok 1995, kdy v průběhu svého olomouckého pobytu papež Jan Pavel II. několikrát tuto myšlenku vyzvedl a nabádal k tomu, aby bylo dbáno také kulturního dědictví. Pan arcibiskup se pak obrátil na ministerstvo kultury, které vypsalo výběrové řízení na provozovatele nového

Arcidiecézní muzeum, administrativní část

muzea, my jsme uspěli, Arcidiecézní muzeum bylo 30. dubna 1997 slavnostně vyhlášeno, o rok později proběhla architektonická soutěž a pak další soutěže především na dodavatele a od roku 2000 se začalo stavět. Stručně řečeno, stát se zavázal poskytnout prostředky na rekonstrukci areálu a provoz muzea, olomoucké arcibiskupství pak na zapůjčení objektů a většiny exponátů. Smlouva je uzavřena na padesát let a v podtextu byla výrazem tehdejší vůle změnit ne zrovna optimální vztahy mezi státem a katolickou církví v zemích koruny české.

Těžiště sbírek tedy pochází z církevního majetku. Co tento základ sbírky doplňuje?

Těžiště sbírek skutečně spočívá v církevním majetku, tedy v zápůjčkách z arcibiskupství, kapituly, mnoha farností a klášterů. Kromě toho pochází část exponátů také ze soukromých sbírek, z některých veřejných institucí a pochopitelně i ze sbírek Muzea umění Olomouc.

Arcidiecézní muzeum v Olomouci je svým typem unikátní v České republice. Můžete nám říct, v čem jeho výjimečnost spočívá?

Především v tom, že představuje první velké duchovně orientované muzeum v naší zemi, které se stává analogií celé sítě obdobných muzeí na evropském západě nebo jihu. Jeho výjimečnost ale spočívá také v již zmíněné provenienční různorodosti, tedy ve skutečnosti, že jak objekty, tak převážná část exponátů nejsou státním ani jiným veřejným majetkem. Předpokládám ovšem, že určitá výjimečnost bude spočívat i ve výstavní

a expoziční náplni orientované k oblasti duchovních uměleckých proudů.

Mluvil jste o podobných muzeích v Evropě. Např. v Itálii najdeme muzea tohoto typu doslova po celé zemi, i v menších městech. Jak si vysvětlujete skutečnost, že u nás až do dnešní doby žádné nevzniklo. Domníváte se, že jde pouze o následek represe za komunistického režimu, potlačování jakýchkoli pokusů o prezentaci duchovní kultury?

Zčásti ano, zčásti je to ovšem způsobeno tím, že Itálie je skutečně naplněna či přeplněna uměním; výtvarné umění a církve, přesněji řečeno umění a křesťanství spolu vždy velmi úzce souvisely – stačí projít alespoň část vatikánských expozic. Ale nemám na mysli pouze Itálii, také v Německu, ve Francii a jinde jsou podobně orientovaná muzea samozřejmostí. Naše situace je pochopitelně jiná. Církevní sbírky, například olomoucko–kroměřížská kolekce biskupa Karla z Liechtensteinu – Kastelkorna, jsou vynikající. Ve 20. století však mohla být její poměrně nepatrná část v Olomouci vystavena pouze krátce kolem roku 1968. Komunistický režim byl, jak známo, soustředěn nejen k ničení lidí, ale také k deformování vztahu k minulosti, a tak jsme byli svědky toho, že se v naší sféře neomylně vystavovalo kdeco podružné, plytké, nezřídka pitomé, jen ne skutečně evropské hodnoty. V Olomouci konkrétně to souviselo s dodnes ne zcela objasněným pokusem o „převrstvení“ duchovního centra Moravy v socialisticko – realistickou sovětskou garnízu bez paměti.

Výbudování takového muzea vyžaduje jistě mnoho úsilí. Můžete nám aspoň naznačit obtíže a proti-

venství, jimž jste museli čelit při realizaci tohoto projektu?

Celý projekt je nestandardní a nestandardní myšlenky se s velkým pochopením příliš nesetkávají. Očekávali jsme překážky, nečekali jsme však, že jich bude tolik, že budou tak úporné, že se budou vynořovat z nejméně očekávaných stran. Kdybych je měl stručně charakterizovat, nezapomenutelnými zůstávají apriorní nedůvěra a malověrnost, vrchnostenské manýry, panovačnost a byrokratičnost, předsudky a zloba, úpadek nejen mravů, ale také architektury, stavebnictví, řemesel, hloupost, povýšená hloupost a nedostatek elementárního vkusu... Komunikovat s touto devítihlavou saní bylo značně vyčerpávající a především to odvádělo pozornost od podstatného k různým patologickým sférám. Nicméně, musím zmínit také druhou stranu, řadu lidí, kteří nám přes všechna klopýtání věřili, povzbuzovali a intenzivně pomáhali. Také díky nim se to nakonec podařilo.

Zmínil jste architektonické řešení, které je velmi moderní. Jak Vy osobně vnímáte spojení moderní architektury se starým uměním?

Myslím si, že zas tak úplně moderní není, protože toto pojetí vztahu soudobé architektury k památkám, přesněji řečeno snaha zachovat ze starého to podstatné v co nejautentičtějším stavu a soudobé prvky k tomu přiřazovat citlivě, leč rukopisem i materiálem jasně odlišné, příznávající dobu, v níž byly vytvořeny, tedy toto pojetí moderní památkové péče se přece zrodilo přesně před sto lety. Jako každý vstup do historického kontextu, také naše počínání nebylo v tomto smyslu

jednoduché, protože staré hodnoty okamžitě signalizují případný pokles kvality. Tyto vstupy jsme se snažili redukovat na minimum a v řadě prostorů, ať již exteriérů či interiérů jsou nepozorovatelné. Muzeum je přesto důsledně bezbariérové a navíc se podařilo vyřešit ústřední problém, totiž propojení toho, co nikdy v minulosti spojeno nebylo – areálu kapitulního děkanství s románským biskupským palácem Jindřicha Zdírka „suchou nohou“. Ať již budou názory na rekonstrukci jakékoliv – a je jistě možné uvažovat o ní z řady různých úhlů pohledu – za podstatné považují to, že se památku podařilo obnovit, zpřístupnit, vdechnout jí novou náplň a přenášet její nový fyzický život do duší jejích návštěvníků.

Arcidiecézní muzeum by, podobně jako moderní evropská muzea, mělo plnit i funkci centra kulturního a společenského života ve městě. Můžete nám říct, jaké doprovodné aktivity bude toto muzeum nabízet svým návštěvníkům?

Arcidiecézní muzeum bude obsahovat velkou stálou expozici starého umění, kterou jsme nazvali „Ke slávě a chvále – tisíc let duchovní kultury na Moravě“. Kromě toho tam budou probíhat krátkodobé výstavy, počítáme, že zhruba tři do roka. Byl ale také vybudován sál, který jsme na památku zdejšího pobytu Mozartovy rodiny v roce 1767 nazvali „Mozarteum“ a který by měl sloužit

Pieta ze sbírky kanovníka Křiváka, kolem 1390–1400, opuka, polychromie, v. 74 cm

různorodým akcím – od možnosti setkávání, konferencí, seminářů, přednášek, přes hudební produkce, komorní divadlo, promítání atd. Je tam i místnost pro lektorskou či edukační činnost, zejména pro práci s dětmi. A v neposlední řadě také kavárna s vinárnou.

Již jste se zmínil, že součástí expozic Arcidiecézního muzea budou i sbírky starého umění, které se tam přesunou z budovy současného Muzea umění. Jaký bude další osud této budovy?

Současně s otevřením Arcidiecézního muzea přejmenováváme stávající budovu Muzea umění v Denisově ulici na Muzeum moderního umění. Tady chceme do dvou let otevřít (po desetiletích neexistence takové expozice v Olomouci) dlouhodobou výstavu, která přiblíží výběr z toho, co se v olomouckých sbírkách podařilo shromáždit z výtvarné kultury 20. a počátku 21. století. Kromě toho zde dál poběží krátkodobé výstavy a samozřejmě i další doprovodné akce v Besedním sále, v lektorských prostorách, v kavárně atd.

Nevidíte tedy ve vybudování Arcidiecézního muzea „konkurenci“ sobě samým, neobáváte se poklesu zájmu návštěvníků o stávající budovu Muzea umění?

Konkurenci... doufám, že nikoliv, myslím si navíc, že staré umění se s tzv. moderní kulturou

může a dokonce má konfrontovat, i tady se totiž kvalita projeví především v dialogu. Předpokládáme ale především, že se s otevřením Arcidiecézního muzea konečně v Olomouci začne naplňovat možnost zpřístupnit ze staré i soudobé kultury a historie města nejen to, co můžeme vidat na ulicích a náměstích, ale také v jeho interiérech. Arcidiecézní muzeum chápeme rovněž jako pokus nalézt jednu z cest z proslulého olomouckého provincialismu a na druhé straně jako pokus o příspěvek ke kulturní decentralizaci naší země.

Můžete nám přiblížit, o které olomoucké interiéry by šlo konkrétně?

V dlouhodobějším horizontu chystáme např. výstavu Olomoucké baroko, kterou bychom chtěli koncipovat tak, aby téma nebylo představeno pouze v Muzeu umění, případně v Arcidiecézním muzeu, ale rovněž ve Vlastivědném muzeu, součástí prohlídkové trasy by se podle naší představy měly stát některé chrámy, interiér kláštera Hradisko apod.

Muzeum umění Olomouc je známé svými přesahy za hranice regionu. V poslední době to byla zejména spolupráce s Maďarskem, budete v ní nadále pokračovat a případně ji rozšiřovat i o další země středoevropského regionu?

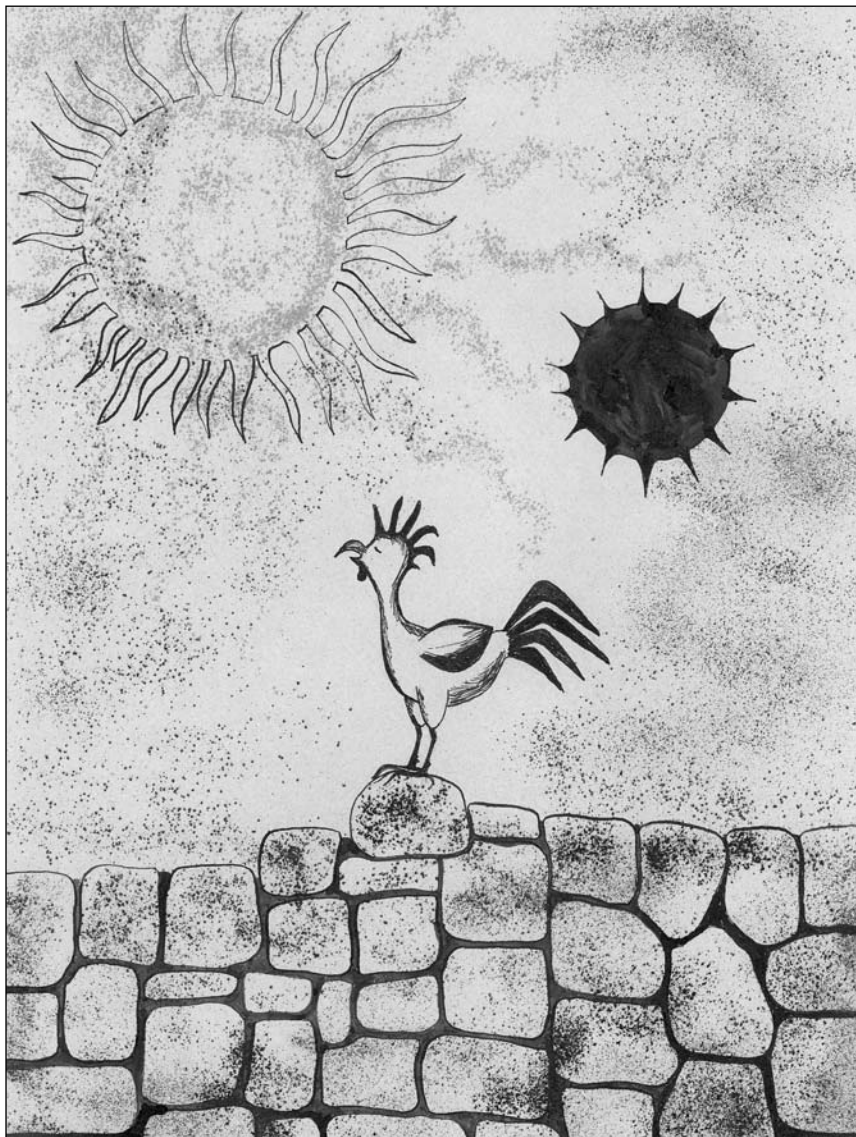
Monstrance Zlaté slunce Moravy, Vídeň, kolem 1650 (?)

Ano, v poslední době intenzivně spolupracujeme i se Slovenskem a Polskem a činíme to záměrně. Vztahy k euroamerické zóně samozřejmě nechceme opomíjet, ale střední Evropu považujeme za specifický region, z kulturního hlediska mnohonásobně provázaný a přitom z podstatné části právě v těchto vztazích nepoznaný. Při svých studijních cestách býváme neustále překvapováni. Doufáme, že se na druhé straně podaří Arcidiecéznímu muzeu navázat spolupráci s celou sítí již zmíněných podobných institucí v celé Evropě.

A přestože o tom nemluvíme, cítím z reakcí svých kolegů ještě něco, co sám považuji za nejpodstatnější: Návštěva Arcidiecézního muzea může svému návštěvníkovi umožnit také setkání s odleskem idejí, jejichž domýšlení dodnes působí závrata... V žádném případě bych však nechtěl problematiku nového muzea posouvat do ideologické roviny; vždyť základní otázka, zda je ke kontemplaci vhodnější asketické minimum anebo může být naopak jejím podnětem radost z krásy, provází myšlení a výtvarné umění od pradávna. My se pokoušíme představit jakýsi olomoucký střípek té druhé možnosti.

Vážený pane řediteli, děkuji Vám za rozhovor.

*Hana Bartošová
(foto: Markéta Ondrušková)*

*Vítání
nového dne*

Od instituce vědění k síťovým znalostním a vzdělávacím prostředím aneb Co mohou a co by měly dělat akademické knihovny budoucnosti

Saša Skenderija

„Stále se obávám, že akademické knihovny se většinou nehlásí k vedoucí roli na univerzitách, o kterou by měly usilovat, pokud chtějí setrvat v centru procesů vysokoškolské kreativity, komunikace a vzdělávání v digitálním věku. Dle mého názoru knihovníci musejí předvídat a plánovat nelineární změnu a chovat se radikálněji, aby si uchovali svoji pozici nezměněnu, čímž rozumím, že musí setrvat v úsilí o vytvoření přidané hodnoty pro akademickou obec při poskytování intelektuálního, fyzického a dlouhodobého přístupu k datům, informacím a znalostem. Nesmí být pouze reaktivní, musí přestat používat argument nedostatečného financování jako výmluvu pro pasivitu a nečekat, až budou vyzváni anebo jim bude nařízeno, co a jak mají dělat. Neměli by se bát experimentů a měli by anticipovat možný budoucí vývoj, rozvíjet nové funkcionality, partnerství a hlásit se k novým, širším kompetencím.“ [ATKINS, 2003a]

„Alternativou k zacházení se znalostmi jako s „věcí“ je zaměřit se místo na znalostní objekty na znalostní prostředí.“ [ROONEY, 2000]

Mezi nejpatrnější příznaky změn, jimiž v posledních letech procházejí akademické knihovny, patří:

- digitalizace, „rozpojení“ (disaggregation) a prosítování akademické komunikace a diskurzu,
- hybridizace knihovních fondů a služeb (prorůstání papírových fondů do digitálních),
- Google efekt: a) pro uživatele je důležitější, co a jak knihovna poskytuje, než co vlastní či spravuje, b) kompetence knihoven se redukuje na těžko vyhledatelné, drahé, vzácné či unikátní zdroje.

Současná transformace akademických knihoven se odehrává v širším kontextu dynamické transformace globálního akademického prostředí. Zde uvádíme pouze několik v odborné literatuře nejfrekvencovanějších hesel vztahujících se k této problematice:

- digitální věda, „rozpojení“, datafikace, rozvolnění akademického diskurzu
- elektronické publikování, digitální knihovny, repozitáře otevřených archivů včetně archivů vědeckých děl
- znalostní komunity existující díky kyberinfrastruktuře a počítačem podporovaná spolupráce a učení,
- kolaboratoře, elektronická věda, virtuální a síťové komunity
- globální univerzity
- architektura digitálního učení, e-learning, výukový software a software pro správu kurzů s otevřeným zdrojovým kódem
- nový znalostní prostor, znalostní sítě a prostředí

- rozostřování hranic mezi výukou, učením, výzkumem atd.

Je symptomatické, že kategoriální aparát, resp. *diskurz* jiných akademických disciplín (v humanitních i v technických a přírodovědných oborech a filozofii, v exaktních vědách i v umění), jehož prostřednictvím jsou rozebírány nejrozmanitější aspekty současné transformace akademického prostředí v důsledku průniku nových digitálních síťových technologií, je na rozdíl od technicistní a často byrokratické terminologie používané v knihovnických odborných diskusích mnohem metaforičtější a odvážnější. V posledních letech však tento nový diskurz, který je většinou převzat z kritických teorií nových médií, postupně začíná zdomácňovat také v knihovnickém odborném žargonu. Považuji to za znamení, že naše profese se nyní ubírá správným směrem.

Ikdyž se některá z odborných hesel typu *elektronické publikování*, *digitální knihovny* či *otevřené archivy* a *repozitáře* hojně vyskytují v současné knihovnické literatuře a vyznívají tak, jako by byla knihovnického původu, nezasvěcení je docela často omylem považuje za vymoženosti/produkty současného akademického knihovnictví. Opak je bohužel pravdou. Tyto termíny a to, co primárně označují, vlastně vznikly a v akademickém prostředí se následně etablovaly bez jakéhokoliv významnějšího příspěvku ze strany knihovníků. Lze dokonce říci, že tyto nové modely akademické komunikace vznikly jako svého druhu nouzová reakce převážně počítačových odborníků, inženýrů a přírodovědců (kteří zpravidla sami byli aktivními producenty a uživateli digitálních obsahů) na pasivitu a nepřipravenost akademických knihoven a knihovní-

ků adekvátně a včas rozpoznat nové možnosti a poskytnout odpovědi na výzvy nově vznikajícího globálního znalostního prostředí v kyberprostoru. Dokonce ani metadatové standardy, jako je třeba Dublin Core, nepocházejí z iniciativy a popudu akademických knihovníků. Řada tvůrců těchto nových modelů/prostředků/zdrojů/služeb vědecké komunikace na síti byla dokonce do té míry iritována pasivitou a zpátečnictvím knihovníků, že se stali hlasateli myšlenky úplného zániku tradičního akademického knihovnictví a jeho nahrazení knihovnictvím digitálním.

Knihovna jako znalostní instituce v čase proměn

Z knihovnického hlediska bychom s využitím Petříčkovy terminologie [PETŘÍČEK, 1998] mohli základní rozdíl mezi tradičními „institucemi znalostí“ a nově vznikajícím akademickým znalostním prostředím charakterizovat takto:

Nové sítě sdílených akademických zdrojů a procesů, idejí a expertiz (které se virtuálně ztvárňují, resp. zviditelňují jako informace jenom na přímý popud sdílených nebo individuálních uživatelských aktivit) odkazují na takové prostředí interakce člověk-počítač, v němž individuální účastníci (studenti, učitelé, výzkumní pracovníci a knihovníci) nejsou už pouze spotřebiteli, řešeršéry, výrobci anebo uspořadatelé/sdíleteli/uchovateli informací, nýbrž také bezprostředními a simultánními spolutvárci a spoluinterpretátory toho konkrétního znalostního prostředí/sítě, které je pak samo také jedním z virtuálních uzlů globální znalostní sítě.

Akademické znalostní prostředí je svého druhu nadstavba tzv. Globální digitální knihov-

ny. Takovéto akademické prostředí je v souladu s metodikou znalostního managementu. Daniel E. Atkins, předseda poradního výboru pro kyberinfrastrukturu Národní nadace pro vědu (National Science Foundation), uvádí jako první krok ke vzniku globálního síťového znalostního prostředí nutnost výstavby *kyberinfrastruktury*:

„Termín kyberinfrastruktura pochází z poslední doby a označuje systém informací a komunikačních technologií spolu s vyškolenými pracovníky a podpůrnými servisními organizacemi, které jsou pro tvorbu, šíření a uchovávání dat, informací a znalostí v digitálním věku stále více potřeba. Tradiční infrastruktura je potřeba pro průmyslovou ekonomiku; kyberinfrastruktura je potřeba pro ekonomiku znalostní.“ [ATKINS, 2003b]

Atkins v tomto nově vznikajícím globálním znalostním prostředí spatřuje velmi významné místo a roli pro transformované univerzitní knihovny:

„Knihovny se tradičně zaměřovaly na shromažďování publikací, jejichž kvalita byla před nákladným tiskem a distribucí ověřena recenzí či redakčním zpracováním. V digitálním sféře mohou být dokumenty snadno distribuovány a sdíleny ještě před recenzováním či jinou formou garance kvality. Na tento jev můžeme pohlížet tak, že síť (kyberinfrastruktura, na níž je založeno stále větší množství znalostní práce) se musí stát nejenom distribučním kanálem pro neověřené zdroje, ale takovým prostředím, které umožňuje nebo může umožňovat ověřování kvality.“ [ATKINS, 2003a]

Budování takového znalostního prostředí uvnitř i nad tradičním akademickým institucionálním rámcem často v praxi naráží na setrvačnost starých a zaběhnutých postupů, zvyků a praktik.

Nicméně nová „metainstitucionální“ akademická znalostní prostředí nabízejí velkou příležitost pro oživení akademické vědecké knihovny ve smyslu jednoho ze základních prvků v procesu výuky a výzkumu v nových, rapidně se měnících podmínkách. Protože *„pokud to neuděláme, dříve za to zaplatíme, a to jak ve ztracených příležitostech, tak prostřednictvím vzrůstající fragmentace a balkanizace výzkumných komunit.“* [ATKINS, 2003a]

Co je a čím by mohla být „knihovna přidané hodnoty“

„Digitální technologie otevřela a přerušila tradiční vydavatelský řetězec v tištěném prostředí a akademické knihovny a další instituce nyní mají příležitost přidávat hodnotu v různých fázích tohoto procesu.“ [ATKINS, 2003a]

Po opuštění zastaralé koncepce centralizovaného akademického informačního univerza s knihovnou jako jeho středem se některé z nejpokrokovějších světových akademických knihoven hlásí k účasti při budování a provozování akademického znalostního prostředí. Přední akademické knihovny si jsou vědomy příležitosti stát se významným uzlem v nové se utvářející akademické infosféře, a proto začínají usilovat o předefinování starých a vynalézání nových netradičních a experimentálních druhů služeb a způsobu vykonávání svého poslání. Jinými slovy se snaží o vytváření přidané hodnoty.

Dle A. Abell [ABELL, 2000] *„role informačních profesionálů v znalostních prostředích je rolí poradce, kouče a usnadňovatele. Moc informačního zprostředkování se posouvá směrem ke koordinátorovi znalostí. Rozhodující však zůstává samotná architektura znalostního prostředí, která umožňuje*

shromažďování, přenos a využití informací a znalostí.“

V čem spočívá nebo v čem by mohla spočívat knihovnamí přidaná hodnota v nově se utvářejícím globálním síťovém znalostním akademickém prostředí? Podívejme se blíže na některé náměty z praxe Knihovny Cornellovy univerzity [THOMAS, 2005]:

1. Vysokoškolští učitelé a knihovníci jsou partneři v přetváření podoby vědecké komunikace (elektronické publikování, otevřené archivy, digitální repozitáře apod.).
2. Vysokoškolští učitelé a knihovníci spolupracují při tvorbě nových informačních nástrojů a prostředí (kolaboratoře v knihovně, granty pro vědecký výzkum prováděný vysokoškolskými učiteli a výzkumné projekty – knihovníci vysokoškolským učitelům pomáhají při integraci technologie do výuky i výzkumných činností).
3. Důraz je kladen na personalizované informační služby: U vysokoškolských učitelů a studentů dochází k odklonu od konceptu chození do knihovny, dokonce i virtuálně prostřednictvím sítě, ke konceptu budování vlastní personalizované digitální knihovny spojováním dokumentů dostupných z mnoha zdrojů na webu a jejich vlastních sbírek tištěných materiálů. Personalizace je umožněna portály, nástroji pro správu kurzů, nástroji pro spolupráci či nástroji sloužícími ke správě citací.
4. Knihovníci působí jako činitelé změny (change agents), jsou proaktivní a experimentují.
5. Inspirují se vývojem komerčně úspěšných a mezi uživateli populárních mimoinstitucionálních informačních služeb, například vyhledávačem Google.

Uvádíme zde rovněž příklady nové generace služeb, které podle Daniela Atkinse [ATKINS, 2004] mohou nebo by měly poskytovat akademické knihovny:

1. online přístup k archivu důvěryhodné starší literatury relevantní pro různé komunity výzkumných pracovníků,
2. správu a servisní služby pro obrovské sbírky vědeckých dat,
3. digitální repozitáře, správu a přístup k výukovým dokumentům a nehotovým (ještě nepublikovaným) produktům výzkumných aktivit,
4. vedoucí roli v digitalizaci, organizaci a správě jedinečných speciálních fondů patřících knihovně a jejich zpřístupňování širší akademické komunitě (ne-li přímo široké veřejnosti),
5. poskytování zvláštních služeb pro komunity i jedince, např. novinkových služeb a informačních portálů zaměřených na konkrétní komunitu (virtuální specializované knihovny) – pro jednotlivce, projekty a/nebo výzkumné organizace.

Tentýž autor také poukazuje na celou nově vznikající podsféru „efemérních digitálních odborných informací“ a na novou šanci a výzvu pro akademické knihovny:

„Navíc vzhledem k tomu, že je stále více činností založených na znalostech prováděno prostřednictvím kyberinfrastruktury v kolaboratořích, síťových komunitách apod., existuje potenciál zachytit většinu procesů, dočasných výměn a nezpracovaných komponent, které směřují k vytváření a rozšiřování poznatků: rozhovory, e-mail, anotované toky dat z nástrojů, náskry na koktejlových ubrouscích,

snímků z prezentací v PowerPointu, videokonferencí, neformálních i formálních rozhovorů atd. Zachycení, uspořádání a efektivní využití takových rozsáhlých toků digitálních záznamů představují podstatné technologické výzvy a také vyvstávají některé otázky týkající se jejich správného využití. Trendy jsou však jasné a dolování dat z kolaboračních relací z kolaboratoře by potenciálně mohly poskytovat smysluplnou konkurenční výhodu pro znalostní komunitu, která takto pracuje.“ [ATKINS, 2003a (6)].

Projekt Národní technické knihovny v Praze: budování akademického znalostního prostředí v praxi

„Měli [akademičtí knihovníci] by experimentovat a navrhovat budoucnost, rozvíjet nové schopnosti, partnerství a širší role pro sebe samé.“ [ATKINS, 2003a].

Pozoruhodným příkladem snahy knihoven a knihovníků udržet krok a anticipovat nové trendy v rozvoji akademické informační sféry je projekt Národní technické knihovny (viz [Memorandum o porozumění]). Z iniciativy Státní technické knihovny je připravována stavba nové budovy Národní technické knihovny (NTK) v Praze-Dejvicích, kde se pod jednou střechou, přímo na půdě významných akademicko-výzkumných pracovišť ČVUT a VŠCHT mají sloučit dovednosti, administrace, fondy, služby a zařízení tří významných českých vědecko-technických akademických knihoven.

Kromě úsilí o racionalizaci a zlepšení standardního knihovnického provozu (akvizice, copyright management, výpůjční služby, služby dodávání dokumentů, rešeršní a referenční služby,

zpracování, ochrana a digitalizace fondu, moderní studovny) hraje v projektu významnou roli plánovaná *Laboratoř informačních technologií* Národní technické knihovny, která by se mohla či měla postupně stát nejexponovanějším a nejpodstatnějším uživatelským rozhraním NTK, tedy přímým **poskytovatelem** zcela nového druhu informačních služeb/zdrojů, které se od dosavadních budou lišit především tím, že budou proaktivní, „fluidní“, experimentální a zabudované přímo do výzkumných a vzdělávacích procesů a že se v nich začne stírat rozdíl mezi výukou, výzkumem a elektronickým publikováním na jedné straně a shromažďováním, uchováváním, vyhledáváním a zpřístupňováním informací na straně druhé.

Tento nově vznikající *laboratorní* druh informačních služeb/zdrojů by měl vést ke zpochybnění samotné dichotomie mezi zdrojem a službou; mezi *informačním obsahem* a *zprostředkujícím kanálem*. Role tvůrce, zprostředkovatele a uživatele informací se budou stále více prolínat. Čím dál tím výrazněji by se také měly smazávat striktně dané hranice mezi knihovnou, studovnou, laboratoří a učebnou; mezi *lokálním* a *globálním*, akademickým a veřejným či komerčním prostředím, mezi virtuální a fyzickou infosférou. Čím dál tím méně zaměstnanců knihovny by pracovalo na popisu/pořádání a půjčování/zprostředkování informačních zdrojů a v tradičních referenčních službách (z velké části je koneckonců již nyní nahrazuje Google a digitální knihovny s prvky umělé inteligence [SKENDERLIJA, 2005]), nýbrž budou proaktivně spolupracovat přímo s uživateli, a to např. jako elektroničtí vydavatelé, spolutvůrci virtuálních znalostních prostředí šitých na míru a partneři v různých akademických projektech,

kde jejich úkolem bude tvořit, nabízet a poskytovat přidanou informační hodnotu přímo ve vzdělávacím a výzkumném procesu.

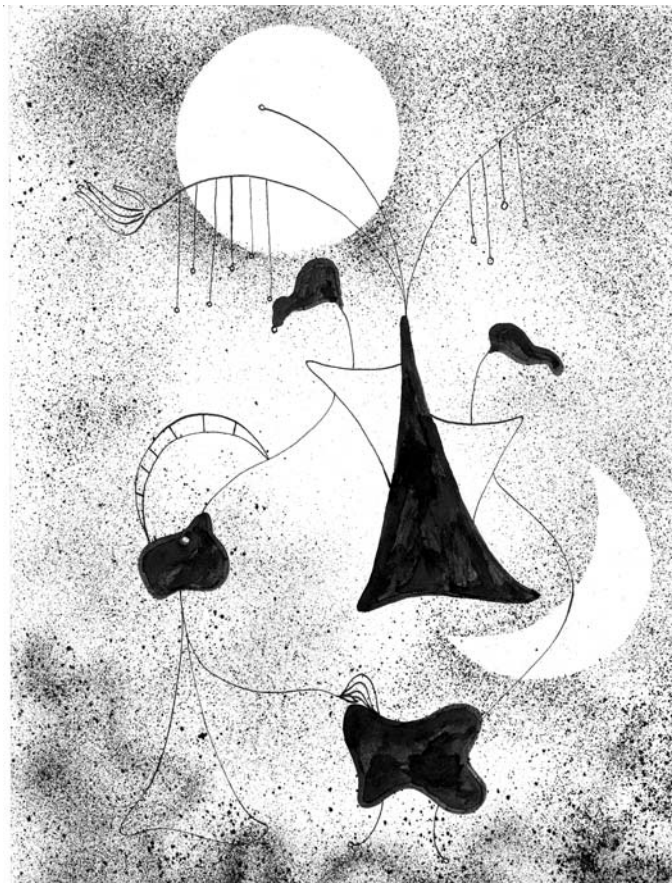
Jedním z cílů projektu NTK je, aby univerzitní výuka a výzkum začaly probíhat přímo v knihovně, v některé z jejich reálných či virtuálních *kolaboratoří*. Jednotlivá univerzitní pracoviště by mohly zároveň začít přebírat některé z tradičních kompetencí knihovny, budovat, spravovat a zpřístupňovat určité fondy ve formátu *znalostních prostředí*, a to jako součást svých běžně vzdělávacích nebo výzkumných aktivit (digitální knihovny, archivy e-printů studijních materiálů a diskusí, portály pro sklizení dat, repozitáře informací o probíhajících výzkumech, multimediální databáze záznamů přednášek a telekonferencí, simulovaná kolaborační prostředí a modely, přístup ke komerčním zdrojům sdílený prostřednictvím middleware apod.). Akademičtí knihovníci, kteří budou koordinovat informační aktivity a zdroje přímo ve vzdělávacím a výzkumném procesu, nebudou nutně muset mít formální knihovnické vzdělání (mohou působit jako koordinátoři výzkumu technologií či koordinátoři informačního vzdělávání) a měli by usilovat o akademické úvazky a prestiž na těchto pracovištích, jak je již nyní běžnou praxí ve Spojených státech amerických.

Použitá zdroje

1. ABELL, Angela. 2000. Skills for knowledge environments. *Information Management Journal*. July 2000, vol. 34, no. 3, s. 33–38, 40–41. Dostupný také na World Wide Web: <http://www.findarticles.com/p/articles/mi_qa3937/is_200007/ai_n8911795>.
2. ATKINS, Daniel E. 2003a. Keeping Academic Libraries at the Center of the University. In *Digital libraries : a vision for the 21st century : a festschrift in honor of Wendy Lougee on the occasion of her departure from the University of Michigan*. [Edited by] Patricia Hodges et al. Ann Arbor (MI, USA) : Scholarly Publishing Office, the University of Michigan Library, 2003. Sborník dostupný na World Wide Web: <<http://name.umdl.umich.edu/bbv9812>>.
3. ATKINS, Daniel E. 2003b. Transformation through Cyberinfrastructure-Based Knowledge Environments. In *First International Conference on the Economic and Social Implications of Information Technology : Conference papers and supplementary materials for Transforming Enterprise* [online]. 2003 [cit. 2005-09-22]. 31 s. Sborník dostupný na World Wide Web: <<http://transformingenterprise.com/>>. Příspěvek dostupný na World Wide Web: <<http://www.si.umich.edu/~kahin/hawk/htdocs/atkinspaper.pdf>> či <http://www.communitytechnology.org/products/Transformu_CI.pdf>.
4. ATKINS, Daniel E. 2004. Research Libraries and Digital Library Research for Cyberinfrastructure-enabled Knowledge Communities (CKCs). In FURUI, Zhan (ed.). *The Proceedings of Digital Library : Advance the Efficiency of Knowledge Utilization*. Beijing : Scientific and Technical Documents Publishing House, 2004. Preprint příspěvku dostupný na World Wide Web: <http://www.communitytechnology.org/products/china_dl_paper.pdf>. Prezentace dostupná na World Wide Web: <<http://www.communitytechnology.org/recordings/Atkins-CCDL9-04a.pdf>>.
5. GINSPARG, Paul. 2001. Creating a global knowledge network. In *Electronic Publishing in Science : proceedings* [online]. Paris : UNESCO, 2001 [cit. 2005-07-22]. Sborník dostupný na World Wide Web: <http://www.unesco.org/science/publication/electronic_publishing_2001/proceedings.htm>. Příspěvek dostupný také na World Wide Web: <<http://arxiv.org/blurb/pg01unesco.html>>.
6. *Memorandum o porozumění* [online]. Praha : STK, ČVUT, VŠCHT, 9. 7. 2001 [cit. 2005-09-22]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.stk.cz/ntk/memorandum.pdf>>.
7. PETŘÍČEK, Miroslav. 1998. Síť čili tělo bez orgánů. *Filosofický časopis*. 1998, roč. 46, č. 1, s. 67–72. Dostupný také na World Wide Web: <<http://www1.cuni.cz/~rihad/med/petricek.pdf>>. ISSN 0015-1831.
8. ROONEY, David. 2000. Applied Epistemology and Knowledge Management in Universities : A Strategic Approach. On The Horizon. July 2000, vol. 8, no. 4, s. 11-

13. Dostupný také na World Wide Web: <<http://eprint.uq.edu.au/archive/00000758/01/>>.
9. SKENDERIJA, Saša. 2005. Knihovny v nových akademických znalostních prostředích : příspěvek na seminář CASLIN 2005 [online]. Brno : Moravská zemská knihovna, 2005 [cit. 2005-09-22]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.mzk.cz/CASLIN05/dokumenty/skenderija.doc>>.
10. THOMAS, Sarah E. 2005. *The Transformational Library in the Transnational University*. Přednáška doprovázená prezentací a pronesená v Knihovně Cornell University 7. 4. 2005.

(Editace a jazyková úprava: *Linda Skolková*)

*Malá
kosmická hra*

Dostupnost internetu ve veřejných knihovnách Olomouckého kraje – a za jakou cenu?

Roman Giebisch

Dostupnost internetu je stále větší díky novým technologiím a i ceny připojení poměrně razantně klesají. Rychlý internet je čím dál dosažitelnější a levnější. Problémem je ale stále to, že stoprocentní dostupnost mají jenom pomalý dial-up bez paušálu po kabelech Českého Telecomu a GPRS v mobilních sítích. Ze znění knihovního zákona vyplývá, že knihovny mohou zpoplatňovat přístup ke zdrojům, za něž musejí samy platit, nesmějí však vybírat za umožnění přístupu k vnějším informačním zdrojům, ke kterým má knihovna bezplatný přístup pomocí telekomunikačního zařízení. Z toho vyplývá, že za přístup k Internetu v knihovně bychom většinou neměli platit. Z našeho malého průzkumu cen, za jaké získáte v některých veřejných knihovnách Olomouckého kraje přístup k internetu, vyplývá bohužel pravý opak.

Již v roce 2003 schválila vláda Projekt internetizace knihoven v ČR a uložila Ministerstvu informatiky ČR zajistit do konce roku 2006 v rámci Komunikační infrastruktury informačních systémů veřejné správy připojení všech veřejných knihoven k internetu v souladu se zákonem č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). Podle knihovního zákona mají do konce roku 2006 všechny knihovny umožňovat přístup k vnějším informačním zdrojům pomocí telekomunikačních zařízení (tzn. přístup k Internetu). Velkým přínosem pro knihovny je

podíl státu na financování internetové konektivity a úhrada paušálních poplatků spolu se souvisejícími zárukami servisu.

Ve spolupráci s Krajským úřadem Olomouckého kraje a jeho Odborem kultury a památkové péče připravila Vědecká knihovna v Olomouci **Projekt internetizace knihoven Olomouckého kraje**, který byl financován ze strukturálních fondů EU a realizován v roce 2005–2006. Díky tomu projektu bylo 215 malých obecních knihoven v Olomouckém kraji vybaveno nutnou výpočetní technikou. Hlavním cílem Projektu internetizace knihoven Olomouckého kraje je vytvořit vhodné podmínky pro rozvoj vysokorychlostního internetu a posílení informační vzdělanosti obyvatel Olomouckého kraje díky vytvoření informačních center obcí. Informační centra obcí budou zajišťovat rovný přístup všech skupin obyvatelstva k tradičním i elektronickým informačním zdrojům v oblasti vzdělávání, výzkumu, vývoje a podnikání, dále k plnění občanských a občansko-právních povinností a k řešení každodenních životních situací včetně zajištění komunikace se subjekty veřejné a státní správy, místní samosprávy a dalšími důležitými institucemi.

V Olomouckém kraji se do Projektu internetizace knihoven Olomouckého kraje přihlásilo 169 zřizovatelů veřejných knihoven, kteří zřizují 215 obecních a městských knihoven. Součástí projektu je proškolení zaměstnanců těchto veřejných

knihoven v počítačové učebně Vědecké knihovny v Olomouci. Tento projekt Olomouckého kraje zajistil potřebný hardware a software do knihoven a připojení k Internetu je financováno z Projektu internetizace knihoven Ministerstva informatiky ČR. V roce 2005 byly vyhlášeny tři výzvy pro připojení knihoven, na nichž spolupracovala s MI ČR i Vědecká knihovna v Olomouci. Pracovníci Oddělení regionálních služeb knihoven oslovili všechny veřejné knihovny v Olomouckém kraji a zpracované podklady ze všech tří výzev zaslali MI ČR. V roce 2006 se počítá s vyhlášením ještě dvou výzev k připojení se k projektu PIK. Díky tomuto projektu je veřejný Internet nabízen v přihlášených knihovnách uživatelům zdarma.

Přes všechny snahy řady organizací a různé státem podpořené projekty existuje stále v našem regionu **115 !!! veřejných knihoven bez přístupu k internetu**. Přes opakovaná jednání se zřizovateli knihoven, starosty obcí, se řada veřejných knihoven nepřipojila k Projektu internetizace knihoven, který by jí zajistil internetovou konektivitu zdarma a vybírá ve veřejných knihovnách poplatky za přístup k internetu:

Veřejné knihovny hrají klíčovou roli veřejně dostupných informačních a vzdělávacích center, která mají zajišťovat rovný přístup všech skupin obyvatel našeho kraje k tradičním i elektronickým informačním zdrojům v oblasti vzdělávání, vývoje a výzkumu, k plnění občanských a občansko-právních povinností a k řešení každodenních životních situací. Mají zajistit komunikaci se subjekty veřejné správy a dalšími institucemi v Olomouckém kraji, který je charakterizován jako region, kde existují velké rozdíly v dostupnosti a kvalitě přístupu k internetu. Zřizovatelé veřejných knihoven

mají přispívat ke snižování těchto regionálních rozdílů a ne se snažit o získání finančních prostředků od uživatelů knihoven, primárně dětí, mládeže a uživatelů ve věku seniorů. Zřizovatelé knihoven mají podporovat informační gramotnost svých obyvatel a obecně tak přispívat ke zvyšování životní úrovně svých obcí. A za jakou cenu?

Cenový žebříček za přístup k internetu ve veřejných knihovnách Olomouckého kraje podle okresů (uvedené poplatky byly zaznamenány koncem roku 2005):

Cena za přístup k internetu/1 hodina

Okres jeseník

Místní knihovna Vlčice	80 Kč
Obecní knihovna Lipová	60 Kč
Knihovna Vincence Priessnitzte v Jeseníku	40 Kč
Městská knihovna Zlaté Hory	40 Kč
Místní knihovna Velká Kraš	40 Kč
Místní knihovna Míkulovice	30 Kč
Místní knihovna Hradec – Nová Ves	30 Kč
Místní knihovna Široký Brod	30 Kč
Místní knihovna Žulová	30 Kč

Okres Olomouc

Místní knihovna Luká	90 Kč
Místní knihovna Mladeč	80 Kč
Místní knihovna Příkazy	80 Kč
Místní knihovna Hradečná	60 Kč
Místní knihovna Medlov	60 Kč
Místní knihovna Újezd u Uničova	60 Kč
Místní knihovna Horka nad Moravou	60 Kč
Místní knihovna Křelov – Bruchotín	60 Kč
Místní knihovna Suchonice	60 Kč
Místní knihovna Paseka	60 Kč
Místní knihovna Hlubočky	54 Kč
Místní knihovna Lužice	40 Kč
Městská knihovna Litovel	30 Kč
Vědecká knihovna v Olomouci	30 Kč
Místní knihovna Velký Újezd	30 Kč

Městská knihovna Šternberk	30 Kč
Městská knihovna Uničov	25 Kč
Místní knihovna Liboš	24 Kč
Knihovna města Olomouce	24 Kč
Místní knihovna Bělkovice – Laštany	20 Kč
Místní knihovna Bystrovany	20 Kč
Místní knihovna Majetín	20 Kč
Místní knihovna Véska	20 Kč
Místní knihovna Štěpánov	20 Kč
Místní knihovna Haňovice	18 Kč
Místní knihovna Velký Týnec	15 Kč
Místní knihovna Červenka	10 Kč
Místní knihovna Samotišky	10 Kč
Místní knihovna Nová Hradečná	10 Kč
Místní knihovna Šumvald	5 Kč

Okres Prostějov

Městská knihovna Prostějov	60 Kč
Obecní knihovna Brodek u Prostějova	60 Kč
Místní lidová knihovna Doloplazy	60 Kč
Obecní knihovna Tištin	60 Kč
Místní knihovna Rozstání	50 Kč
Obecní knihovna Krumsín	20 Kč
Místní lidová knihovna Dobromilice	20 Kč
Knihovna obce Bedihošť	15 Kč
Místní lidová knihovna Vitčice	10 Kč

Okres Přerov

Místní knihovna Brodek u Přerova	60 Kč
Místní knihovna Horní Těšice	50 Kč
Obecní knihovna Kokory	40 Kč
Místní knihovna Soběchleby	40 Kč
Městská knihovna Tovačov	40 Kč
Městská knihovna Hranice	30 Kč
Místní knihovna Jezernice	25 Kč
Místní knihovna Polkovice	20 Kč
Městská knihovna Lipník nad Bečvou	20 Kč
Městská knihovna v Přerově	20 Kč
Obecní knihovna Horní Moštěnice	20 Kč
Místní knihovna Hrabůvka	10 Kč

Místní knihovna Hustopeče nad Bečvou	10 Kč
Místní knihovna Býskovice	10 Kč
Místní knihovna Opatovice	10 Kč

Okres Šumperk

Místní knihovna Branná	60 Kč
Městská knihovna Mohelnice	60 Kč
Místní knihovna Rohle	60 Kč
Místní knihovna Sobotín	60 Kč
Místní knihovna Ruda nad Moravou	40 Kč
Místní knihovna Horní Studénky	40 Kč
Obecní knihovna Kolšov	40 Kč
Místní knihovna Nový Malín	40 Kč
Městská knihovna Loštice	30 Kč
Místní knihovna Moravičany	30 Kč
Místní knihovna Pavlov	30 Kč
Místní knihovna Maletín	30 Kč
Místní knihovna Písařov	30 Kč
Místní knihovna Bratrušov	30 Kč
Místní knihovna Vikýřovice	30 Kč
Místní knihovna Velké Losiny	30 Kč
Městská knihovna Zábřeh	30 Kč
Místní knihovna v Hoštejně	30 Kč
Obecní knihovna v Jestřebí	30 Kč
Místní knihovna Svěbohov	25 Kč
Městská knihovna Hanušovice	20 Kč
Obecní knihovna Malá Morava	20 Kč
Místní knihovna Bohutín	20 Kč
Městská knihovna Šumperk	20 Kč
Místní knihovna Dlouhomilov	20 Kč
Místní knihovna Chromeč	20 Kč
Místní knihovna Rapotín	20 Kč
Místní knihovna Olšany	20 Kč
Městská knihovna Úsov	20 Kč
Místní knihovna Dubicko	20 Kč
Místní knihovna Hrabová	20 Kč
Místní knihovna Hrabšíň	15 Kč
Místní knihovna Hostice	10 Kč
Místní knihovna Hrabenov	10 Kč
Místní knihovna ve Zborově	10 Kč

Strážci domácího krbu v průběhu věků

Petra Goliášová

Foto: archiv

Domov byl, je a bude pro člověka vždy zvláštním místem. Ve slově „domov“ není jen označení nějaké bezpečné základny, kde obnovujeme své síly po práci a věnujeme se svým zájmům. Dokonce to ani není vždy místo idylické. Bývá tím místem, kde se nejvíce rozvíjejí vztahy spřízněnosti mezi lidmi, ale i místem konfliktů a nepřátelství. Domov zůstane v paměti každého člověka po celý život, obraz domova do značné míry předurčuje jeho pozdější sociální vztahy. Je to tedy víc než pouhá reálná skutečnost – je to symbol, podněcující k tvůrčí činnosti, je v něm něco kouzelného. Toto kouzlo vnímali velmi podobným způsobem i lidé ve starověku. Ctili prostor, v němž trávili mnoho času, a vyhradili v něm místo i pro uctívání bohů či bůžků. S domácími božstvy se setkáváme u všech velkých starověkých civilizací. Jejich podoby se lišily, vždy byly přizpůsobeny chápání a vnímání obyvatel různých oblastí, ale podstata víry v ochránce domovů a obřady jim zasvěcené zůstávaly stejné.

Vydejme se tedy nyní na dobrodružnou a zvláštní cestu o několik století nazpět, zkusme nahlédnout do zdánlivě obyčejných a všedních domovů našich předků a pokusme se vnímat právě onu podstatu, která všechny obřady věnované domácím božstvům spojuje a vytváří z nich nesmrtelné dědictví pro člověka naší doby.

Chápání času a prostoru

Ve starověku lidé chápali čas i prostor dvojitým způsobem. Čas strávený prací, spánkem, zábavou, tedy tím, co dělali pravidelně, co se opakovalo každý den, považovali za čas všední nebo profánní (z pro fanno = před chrámem). Byla to doba prožitá v každodenních starostech i radostech. Jinak vnímali čas věnovaný posvátnému, bohům, slavnostem, ceremoniím, obřadům. Šlo o čas určený k povznesení duše, o čas posvátný, sakrální. V tomto čase mizely maličkosti a trápení každodenního života, stíraly se nesmyslné hranice mezi lidmi vystavěné kvůli společenskému postavení, majetku, věku, pohlaví...

Stejnému rozdělení podléhal samozřejmě i prostor, v němž lidé daný čas trávili. Posvátný či sakrální prostor představovaly chrámy, obětiště, místa určená k modlitbám a uctívání bohů. Profánní prostor naplňoval domy a budovy, kde lidé trávili nejvíce času, kde prožívali všední dny. Avšak i domov se během obřadu konaného k uctění domácích božstev mohl změnit na prostor sakrální.

Ochránci domovů

Božstva označovaná jako domácí tvoří velkou skupinu, kterou můžeme rozdělit na tři podskupiny:

Nejčastěji se setkáváme se strážci domácího krbu, jejichž sídlem bývá zpravidla krb nebo ohniště.

Druhou skupinu tvoří strážci prahu. Jejich úkolem je chránit rozhraní mezi prostorem vnějším a vnitřním a v případě chrámů mezi prostorem profánním a sakrálním. Nejznámějším strážcem prahu je římský bůh Janus, vždy zobrazovaný se

dvěma tvářemi. Jeho podoba se umísťovala na vstupní dveře. Byl patronem prvního dne v měsíci, prvního dne v týdnu, ale byl také ochráncem jakéhokoli jiného počátku.

Do třetí skupiny patří ochránci jednotlivých členů domácnosti, kteří je doprovázeli v průběhu celého života, zajišťovali jim štěstí a spokojenost, ale sdíleli s nimi i těžké chvíle.

Čína

Čínský pantheon zahrnuje široké spektrum božstev a je pro něj charakteristická přísná hierarchie, která je vzorem pro uspořádání čínské společnosti. Mezi nižší božstva se řadí i TSAO-CHUM, bůh kuchyně, pece či krbu (tsao = pec, krb). V žádné domácnosti nesměl chybět výklenek vedle kamen, kde byla umístěna jeho podobizna na papírovém svitku. Byl zpodobňován jako starší muž s dlouhými vousy a vždy byl obklopen svou rodinou – manželkou a mnoha dětmi. Ze svého výklenku dohlížel na členy domácnosti a pečlivě sledoval, jak se chovají, jaké mají mezi sebou vztahy, jak mluví apod. Jedenkrát za rok rodinu opouštěl, aby podal zprávu Nefritovému císaři, vládci nebes, nejvyššímu bohu. K tomuto dni se vztahoval zvláštní obřad, během něhož byly Tsao-Chumovi obětovány papírové peníze, medové koláčky, víno a mnoho dalších darů, aby jeho řeč zesládla a on o rodině řekl jen to nejlepší, neboť lidé si byli vědomi svých chyb, ale byli také odhodláni napravit je v následujícím roce. Po obřadu byla podobizna boha spálena a on se v podobě dýmu stal poslem mezi lidmi a Nefritovým císařem. Rodina zůstala celý den bez ochrany, ale již ráno dalšího dne zdobil výklenek nový svitek s vyobrazením oblíbeného boha kuchyně.

Indie

Tisícileté trvání indické civilizace umožnilo vznik několika náboženství na stejném území a velká náboženská tolerance byla příčinou toho, že žádní významní bohové nebyli zapomenuti, pouze se v průběhu staletí měnila jejich důležitost. Jedním z nejdůležitějších bohů bráhmánismu byl

Agni – indické božstvo ohně

AGNI. Jedná se o velmi staré božstvo, jehož původ není snadné zjistit, a jeho symbolika je velmi široká. Vždy byl bohem ohně. Představoval oheň ve všech jeho aspektech vyskytujících se v přírodě. Na nebeské úrovni představoval Slunce, na úrovni pozemské byl ohněm v lidských příbytcích a na obětních oltářích. V ovzduší, které dva zmíněné světy spojuje, se Agni zjevuje v podobě blesku, jenž vychází z nebe a směřuje k zemi. Podoba Agniho je velmi zvláštní až hrůzostrašná. Má všeničící ohnivé čelisti a tělo i vlasy z plamenů. V lidských příbytcích zastával roli strážce domácího krbu. Lidé věřili, že dokáže odvrátit útoky

Lakšmí u nohou odpočívajícího boha Višnu

neprátele a zajišťuje blahobyt a bohatství. Protože se s každým nově zapáleným ohněm znovu a znovu rodil, měl pověst věčně mladého boha. Byl prostředníkem mezi bohy a lidmi, protože obět, kterou lidé v ohni spálili, přenesl jako vzkaz cestou dýmu přímo do nebe k bohům.

Podobnou funkci jako Agni zastávala v hinduistických domácnostech LAKŠMÍ, bohyně poskytující štěstí a bohatství. Jako manželka boha Višnu byla vzorem ženských ctností a ušlechtilé ženské krásy, a proto byla také u všech žen chována ve velké úctě. V každé domácnosti byly pravidelně prováděny malé obřady, při nichž ženy vyprávěly příběhy zvané vratākatha oslavující Lakšmí a její skutky. Cílem obřadu bylo přimět Lakšmí, aby se v domě usadila, a přinesla tak rodině trvalé štěstí a blahobyt.

Egypt

Rodina byla ve vrcholných obdobích rozvoje Egypta nejdůležitější složkou společnosti, protože odrážela její hierarchické uspořádání.

Je zajímavé, že u Egyptanů nacházíme velmi málo zmínek o ochranných bůzcích dohlížejících na chod domácnosti. Je znám pouze ochranný démon BES. Tento bůzek měl velmi zvláštní podobu, která ho výrazně odlišovala od vznešených egyptských bohů, a proto byl zpočátku egyptology považován za božstvo cizího původu. Dochovalo se velké množství podobizen tohoto bůzka. Byl velmi malý, tlustý, měl mohutný hrudník, převislé břicho, krátké nohy, dlouhý vous a vždy vyplazený jazyk. Byl zobrazován se lví kůží na zádech a s hadem místo opasku. Na hlavě míval korunu z per a na nohou a na zádech křídla. Podoba bůzka velmi dobře dokresluje a vysvětluje jeho dobromyslnou povahu. Pro Egyptany byl velmi

důležitý, protože je chránil před uškntutím a zajišťoval klidný spánek, neboť měl schopnost odhánět zlé duchy a demony. Z těchto důvodů se jeho podoba často používala při výzdobě postelí. Dále Egyptané věřili, že pomáhá ženám při líčení, a proto se často objevoval na zrcadlech či líčidlech. Mužům dopřával bezstarostné veselí a byl i ochráncem a přítelem dětí. Všeobecně byl také zárukou radosti a chuti do života. Lidé dbali na to, aby se jeho soška nacházela v každé domácnosti, a často

ho nosili při sobě v podobě amuletu. Zpočátku byl uctíván pouze jako ochranný démon, ale později se stal i ochranným božstvem faraóna.

Soška boha Bese

1. st. n. l., Louvre, Paříž

Dále je třeba zmínit bohyni zvanou RENENUT či RENENET. Měla podobu hada nebo ženy s hadí hlavou. Její jméno lze přeložit jako „paní úrodné země, která živí lidi dobrým jídlem a zaplavuje je hojností“. Její hlavní úlohou bylo plnit sýpky a zajišťovat hojnost jídla v každé domácnosti. Byla také bohyní, která dohlížela na dobrou výživu dětí. Lidé jí stavěli svatyně v sýpkách a někdy byla uctívána i v domácnostech.

Řím

Z Říma známe nejvíce božstev spojených s domácností a rodinným krbem. Velmi oblíbenou bohyní byla u Římanů VESTA, v Řecku známá jako Hestia. Byla to panenská bohyně krbu, rodiny a klidného rodinného života. Neznáme žádné konkrétní zpodobnění Vesty, protože jejím přímým projevem byl oheň v rodinném krbu nebo na oltáři v chrámu. V římském pantheonu měla velmi důležité místo. O tom svědčí i to, že její chrám se nacházel přímo na Foru romanu, v samém srdci říše, a plnil tak funkci ohniště či krbu celého římského impéria, čemuž odpovídá i neobvyklý kruhový půdorys tohoto chrámu. Tento tvar zajišťoval dokonalou čistotu, jelikož stavba postrádající rohy brání hromadění špíny nejen v aspektu fyzickém, ale též psychickém. Vestálky, panenské kněžky, byly v římské společnosti velmi ctěny a také chráněny, neboť měly důležitý úkol – udržovat posvátný oheň ve Vestině chrámu. Vždy na počátku měsíce martia (březen) vykonávaly obřad rituální obnovy ohně a dohlížely na jeho přenášení do všech římských domácností, čímž byla zajištěna přítomnost hlavní ochránkyně rodinného krbu v každé rodině.

Vesta nebyla jedinou bohyní ochraňující domácnost, o které se nám dochovaly zmínky. Pokud se Římané vraceli domů, říkali, že se vrací „k lárům a penátům“, z čehož vyplývá, že uctívali tyto dvě skupiny domácích bůžků. LÁROVÉ zajišťovali ochranu domu i rodiny. Lár byl nejčastěji zpodobňován jako mladý muž s kopím, kterému u nohy sedí pes – symbol věrnosti. Jiným jeho atributem byl roh hojnosti nebo býval vypoďobněn, jak nalévá víno z rohu hojnosti do misky. Jejich podoba se nejčastěji objevovala v malé svatyni umístěné v kuchyni či jídelně. Tato svatyně se nazývala lararium a byla otevírána při všech významných slavnostech a u příležitosti rodinných oslav, aby i domácí bůžkové měli možnost radovat se spolu s rodinou.

Svatyně domácích bůžků neboli lararium, Pompeje

Detail z jiného lararia v Pompejích

Jako oběť dostávali malou část z každého pokrmu. Lárové byli také považováni za ochránce cestujících, a proto se jejich sošky umísťovaly na rozcestí. Na rozdíl od penátů byli lárové vždy vázání k místu, kde rodina žila, a na tomto místě zůstali, i když se rodina přestěhovala.

PENÁTI (z latinského *penus* = spíž, zásobárna) sdíleli římskou domácnost společně s láry. Byli vždy dva, zatímco lár byl jen jeden. V každém domě byl v místnosti s krbem umístěn malý oltář se soškou či obrazem penátů a u této podobizny udržovala paní domu oheň. Zde byli členové

rodiny pod jejich ochranou a nikdo jim nemohl ublížit. Penáti byli zobrazováni i na stěnách domu. Od dob císaře Augusta byli uctíváni také penáti římstí, kteří byli velmi vážení, protože se věřilo, že je přinesl hrdina Aeneas z Tróje, odkud Římané odvozovali svůj původ.

V Římě nacházíme i ochranná božstva, která nebyla svázána s celou domácností, ale dohlížela na každého člena rodiny. Jsou to tzv. GÉNIIOVÉ. Nejčastěji měl génius podobu mladého muže s hlavou zahalenou závojem, v ruce držel mísu a roh hojnosti. Mohl mít také podobu hada a v tomto případě byl zobrazován na stěnách domu a představoval ochranného ducha muže, ochránce rodiny. Pokud stěny zdobili dva hadi, druhý z nich vždy představoval ochranného ducha ženy, ochránkyně domova. Géniové plnili funkci strážných duchů. K člověku se připojili vždy v den jeho narození a chránili ho po celý život. Z tohoto důvodu byl géniovi zasvěcen den narození a byly mu přinášeny nejrůznější oběti: kadidlo, víno, květiny, med atd. Génius vždy sdílel s člověkem jeho radosti i starosti, nadšení i zklamání, výhry i prohry, ale nejšťastnější chvíle prožíval, pokud byl jeho chráněncem šťastný a spokojený.

Evropa

Další kulturou, u které nacházíme velmi silnou víru v ochránce domácností („penaty“), byli Slované. Jejich víru dokazují nejstarší písemné zprávy. Kosmas ve své kronice vypráví, že protec Čech přinesl penaty na plecích svých, a když se zastavil u Řípu, pravil: „Ó druhové, vstaňte a penatům svým libou oběť vzdejte, jichž pomocí zázračnou konečně jste přišli do této vlasti dávno vám osudem předurčené.“ Stejnou zprávu opa-

Vestálky – novověké vyobrazení

kuje i Dalimil, ale ten již nazývá penaty „dietky“. Tato změna vychází z popularity bůžka, který měl v různých částech slovanského území různá jména, i když jeho charakteristiky byly všude velmi podobné.

Byl to DĚDUŠKA DOMOVOJ (jinde nazývaný děd, did nebo dziad), který má zřejmě původ v ruských domácnostech. Byl to původně duch nejstaršího předka rodiny povýšený později na ochránce. Míval podobu starce s šedými kudrnatými vlasy a tělem porostlým srstí. Mohl mít i zvířecí podobu, objevoval se jako pes, kočka

nebo krysa. Jako oběť mu byly podávány zbytky od večeře, mezi jeho nejoblíbenější jídla patřil chléb, sůl, pirohy a mléko. Staří Rusové věřili, že se mu líbí koně a že se na nich v noci rád projíždí. Bylo užitečné, pokud rodina zjistila, jaká je oblíbená barva dědušky domovoje, protože dobytku, který měl tuto barvu, se pak dařilo lépe. Nejčastěji to byla barva vlasů hospodáře.

Pokud rodina rozzlobila dědušku domovoje svým špatným chováním, mstil se tím, že rozbíjel nádobí nebo trestal dobytek. Když si ho chtěli usmířit, museli vymést všechny rohy v domě a vykouřit hlavní místnost, a vyhnat tak z domu veškerou špínu, která se tam nashromáždila. Děduška domovoj mohl také hospodáři pomoci při hledání místa pro stavbu nového domu. Bylo třeba provést jednoduchý obřad a vyznačit místo, kde se mělo stavět, a do rohů budoucího stavení nasypat žito. Pokud bylo druhý den obilí rozmetáno, bůžek tím dával znamení, že místo není ke stavbě nového domu vhodné.

Děduška domovoj byl stejně jako penatí v Římě úzce spjat s rodinou, kterou chránil, a proto bylo třeba při stěhování provést obřad, a zajistit tak, že bude rodinu následovat do nového domu. Obřad prováděla nejstarší žena v rodině. Vzala uhlíky z krbu ve starém domě a přenesla je v hrnku do nového stavení, kde již u vrat čekal hospodář s hospodyní. Bůžka vždy vítali chlebem a solí. Stařena pak přenesla uhlíky do nového krbu, hrnek rozbila a zakopala pod práh, protože se věřilo, že děduška domovoj sídlí pod prahem. Z toho důvodu se také kladla na práh novorozeňata, aby jim poskytl náležitou ochranu.

U slovanských národů je bůžků podobného druhu velké množství. Jsou velmi různorodí, mají různé funkce a podoby. Některá jména se nám

dochovala, i když v přeneseném významu, až dodnes. Ve všech státech, které obývali Slované, se to hemžilo šotky, šetky, skřítky či hospodářičky. Jejich podobu si lidé vždy přizpůsobili svým zvyklostem. Oblékali je do místního kroje a vyráběli jejich sošky z materiálu, který měli k dispozici. Byl to například ŠOTEK nebo ŠETEK, který měl podobu malého kloučka s pazourky na ruku a na nohou. Věřilo se, že bydlí u kamen. Kdo mu ublížil, ten musel očekávat, že mu bude šotek provádět zlé kousky. Pokud chtěli někomu popřát hodně štěstí, přáli mu, aby „měl šotka“.

HAD nebo HOSPODÁŘÍČEK sídlil pod prahem nebo v peci. Někdy byli ochránci rodiny dokonce dva hadi. Jeden představoval hospodáře a druhý hospodyně, podobně jako géniové v Římě. Zabít hospodářičku představovalo největší neštěstí, jak pro rodinu, tak pro toho, kdo ho zabil. Jeho úkolem bylo, aby hlídal dům, pokud všichni odešli, a také chránil děti.

SKŘÍTEK je další z dlouhé řady slovanských domácích bůžků. Měl podobu malého kloučka s korunkou na hlavě. Skřítek pečoval o hospodářství a bydlel pod pecí nebo v chlévě. Sdílel s rodinou její radosti i starosti. Lidé věřili, že jim pomáhá vykonávat všechny domácí práce, že rád tká, zametá a stará se o dobytek. Jako oběť mu vždy přinášeli tři kousky z každého jídla. Měl malý oltářík v rohu místnosti, kde stála jeho soška, a pokud členové rodiny odcházeli na delší dobu pryč, postavili sošku na stůl, aby skřítek chránil celý dům před nezvanými hosty.

Náš domov

V moderních domácnostech chybí lararium či oltář, snad proto, že jsme zapomněli na domácí

božstva a na důležitost posvátného času i prostoru. Avšak oheň v krbu či ohništi v nás přece jen probouzí zvláštní vzpomínky a je nám dobře, když se můžeme zahledět do plamenů a pocítit jejich hřejivé teplo.

I my si můžeme doma vytvořit místo, kde se budeme cítit dobře. Stačí mít malý útulný koutek nebo malou místnost s křeslem a stolkem, kde budeme obklopeni několika rostlinami či věcmi, které nejsou pouze účelné, ale jsou i krásné. Bude to místo, kde můžeme být chvíli sami se sebou, místo, kde se můžeme zamyslet, přečíst si pěknou knihu nebo si poslechnout hudbu, místo, kde si odpočineme a na chvíli se zastavíme. A pokud tam zapálíme vonnou tyčinku či jinak provoníme vzduch, možná se nám podaří přilákat bůžka či ochranného ducha našeho domova, který tam jistě někde spí a čeká, až ho oslovíme.

Literatura:

- Groh, V.: Starý Řím, Praha 1931.
- Hallam, E.: Bohové a bohyně, Knížní klub a Balios, Praha 1998.
- Máchal, J.: Bájėsloví slovanské, Votobia, Olomouc 1995.
- Saska, L. F.: Mythologie Řekův a Římanův, nakl. I. L. Kober, Praha 1898.
- Váňa, Z.: Svět slovanských bohů a démonů, Panorama, Praha 1990.
- Zbavitel, D., Merhautová, E.: Bohové s lotosovými očima, Vyšehrad, Praha 1986.

Článek byl po úpravě převzat z časopisu **Zrcadlo kultury**, číslo 18, 2001, (vydává Kulturní asociace **Nová Akropolis**)

*Malá
zahrada
snů*

Oživené kašny aneb Olomoučané si umějí hrát

Helena Veličková

V neděli 30. 4. 2006 mnoho Olomoučanů nervózně sledovalo urputný déšť, který hrozil zkázou pro venkovní akce. Také byly skoro všechny nakonec zrušeny, jen Nová Akropolis a její amatérští herci se nedali ve svém zápalu pro věc zlomit. A tak ve čtyři odpoledne začalo u kašny Tritonů na náměstí Republiky dramatické putování FONTANA VIVAT nejen nadšenců Nové Akropolis, ale i nejméně dvou set diváků, schovaných na rozdíl od herců pod deštníky.

Barokní stavitel olomouckých kašen Václav Render, ztělesněný historikem Jánem Kadlecem, vyprávěl Olomoučanům svoji životní pouť, kterou spolu s ním mohli diváci absolvovat aspoň symbolicky – z náměstí Republiky kolem chrámu P. Marie Sněžné, ztracenou ulicí na Horní náměstí ke kašnám Caesara a Herkula, k radnici a Edelmannovu paláci. Poté zástup směřoval k Merkurově kašně u Prioru, zpět ke sloupu Nejsvětější Trojice a Arionově kašně, nakonec kolem Neptunovy kašny pro-

šel na Dolní náměstí kolem morového sloupu ke kašně Jupiterově. U každé z jmenovaných staveb se symbolický Václav Render zastavil a vyprávěl část svého příběhu. U kašen herci sehráli scénky, v nichž názorně Olomoučanům předvedli příběhy z mytologie (např. souboj božských Kronových synů o vládu nad světem) nebo z fiktivní minulosti olomouckých obyvatel (např. vtipný dialog podvodných obchodníků, toužících osvojit si Merkurovo umění beztestně klamat zákazníky).

Amatérské divadlo, svým prostým, nespěchavým stylem připomínající středověké drama nebo školní divadlo doby pozdní renesance a baroka, přineslo do centra Olomouce neobvyklou atmosféru, evokující někdejší chování, myšlení a cítění – syrovou majestátnost i humor, patos i legraci. Olomoucké publikum sledovalo představení s velkým zájmem a už pověstnou ukázněností. Jenom asi třetina diváků během putování odpadla, podle mého odhadu spíš kvůli slabší fyzické kondici a také proto, že opozdlci ze zadu neviděli na „jeviště“, než že by je odradil déšť. Potlesk po každém představení a hlavně na závěr nasvědčoval, že Olomoučané toto neobvyklé divadlo v ulicích ocenili, možná ještě více proto, že soucítili s obětavými herci. Ti však v zápalu hry déšť snad ani příliš nevnímali.

Vedoucí akce Petra Goliášová už v průběhu tohoto podivuhodného nedělního odpoledne plánovala další vylepšení dramatické i technické stránky, které uskuteční při repríze FONTANA VIVAT v září tohoto roku. Pokud počasí bude příště milosrdnější, může se město Olomouc – míním tím nejen obyvatele, ale i oživené historické památky, které v neděli ukázaly, že mají také duši – těšit na ještě hezčí a silnější zážitek.

Nesmrtelná kniha

Jiří Žáček

Gutenbergovská éra prý končí, vytlačena érou počítačů. Tradiční tištěnou knihu prý brzy vystřídá kniha elektronická. Ale i guru postmodernismu Umberto Eco, který rozhodně netrpí staromilstvím, podotýká, že počítač je snadno zranitelný, závislý na elektrické síti a nelze si ho vzít do postele. Připomíná: *Knihy patří k těm druhům nástrojů, které jednou vynalezeny nemusí být dále vylepšovány, protože jsou zcela v pořádku v té době, v níž byly na počátku, stejně jako kladivo, nůž, lžice či nůžky.*

K přednostem tradiční tištěné knihy patří i některé nekonvenční způsoby jejího užití. Namátkou: kniha spolehlivě nahradí ulomenou nohu postele či skříň; lze ji použít jako schůdek při líbání příliš vysoké přítelkyně i k podložení

též vleže; v případě nouze nahradí balicí, cigaretový i toaletní papír; z vytržených listů můžete skládat čepice, vlaštovky a lodičky k pobavení nudících se dětí; hodí se i k rozdělání ohně při zbloudění v divočině; kniha je vhodnou skrýší při zakládání bankovek na horší časy i tajných milostných dopisů; klasický román v tvrdé vazbě vás ubrání při napadení zuřivým analfabetem; středně velká knihovna při nedostatku jiného paliva postačí k vytopení místního hostince i k upálení místního kacíře...

Je snad zřejmé, že tradiční tištěná kniha je nahraditelná jen stěží.

(Jiří Žáček: Jak jsem potkal mořskou pannu. Praha, Šulc-Švarc 2006)

AFORISMY • AFORISMY • AFORISMY • AFORISMY

- Pel na pravdách nových bývá často dávným prachem z pravd velmi starých.
- Pomíjivost je opakem věčnosti, a tak se týká všeho živého.
- Chudoba cti netratí, ale neměla by být životním programem.
- Do Evropy mnohé přitahuje představa, že tam není chleba o dvou kůrkách. Zklamání možná nezpůsobí ony kůrky, ale skutečnost, že i za ně se všude platí.
- Cokoli akceptujeme, bezděčně si přisvojujeme. V případě myšlenek můžeme dokonce po čase nabýt dojmu, že jsme myslitelé.

Tematizace maloměsta v české próze

Erik Gilk

Není pochyb o tom, že maloměsto patří ke konstitutivním prostorům novodobé české prózy. Důvody této oblíbenosti mohou být různé a navzájem se kombinují, většinou ovšem pramení ze společenské a národnostní situace českých zemích v devatenáctém století. Podstatnou roli zde sehrál fakt, že zatímco venkov zahrnující v sobě vesnici i malé město byl spjat s českým ži- vlem, Praha a větší města byla hluboko do dva- cátého století pocífována jako bašta německví či alespoň poněmčeného měšťanského patriciátu. Čeští autoři sami ostatně z malých venkovských měst často pocházeli a bylo tedy přirozené, že děj svých próz umísťovali právě tam.

Autorská biografie přitom do značné míry souvisí s celkovým hodnocením maloměsta v konkrétních textech, které se i v případě zobrazení totožného sídla může radikálně odlišovat. Dokladem může být dvojice próz, jejichž děj je shodně umístěn do Litomyšle, a sice *Filosofská historie* (1878) Aloise Jiráka a *Maloměstský román* (1890) Terezy Novákové. Zatímco Jirákův pohled je plný nadšení a obdivu ke kulturnímu a studentskému centru, jakým tehdy Litomyšl bezesporu byla, Nováková je mnohem strážlivější a všímá si především maloměstské provinčnosti a přetvářky. Tuto diskrepanci mohou objasnit právě životní osudy obou prozaiků a především okolnosti, za kterých se do Litomyšle dostali. Jirásek sem totiž přišel z pohraničního a zapadlého Hronova a byl novým

působitěm doslova okouzlen, naopak Nováková pocházela z Prahy a do Litomyšle přesídlila více- méně z donucení doprovázejíc svého manžela, který zde obdržel učitelské místo.

Teprve s nástupem moderní literatury došlo k výrazné diferenciaci literárních prostorů. Maloměsto se odlišilo od vesnice, která zůstala spojena s přírodním koloběhem a v pojetí ruralistů se stala symbolem tradičních hodnot. Na druhou stranu maloměsto představuje přehlednou alternativu k velkoměstské „džungli“, na jejímž okraji se rodí nový prostor periferie, hojně reflektovaný naší prózou i dramatem v meziválečném období. V této prostorové kvartádě pak maloměsto zastává jakousi střední pozici, což vede mnohdy k tomu, že autoři na něm modelově demonstrují stav společnosti obecně. Maloměsto pak může synekdochicky zobrazovat český národ pars pro toto, k čemuž odkazuje často připomínaná kono- tace malý národ – malé město.

Literární topologie zabývající se kategorií místa či prostoru literárního díla je poměrně mladá disciplína poetiky. U nás se začala rozvíjet přiro- zeně až po pádu železné opony, a to především zásluhou literární teoretičky Daniely Hodrové. S výjimkou dílčích studií a marginálních zmí- nek zůstávalo ovšem maloměsto stranou zájmu a pozornost se soustřeďovala více na interiéry, dále na místa spjatá s tajemstvím a na Prahu. Teprve třetí svazek projektu *Poetika literárního díla 20. století* nazvaný *Na cestě ke smyslu*, který vyšel loni v pražském nakladatelství Torst, náležitě reflektuje doposud přehlížený literární prostor.

Autor kapitoly o prostoru Zdeněk Hrbata si vedle příbytku, velkého města, cesty a exotického místa všímá právě maloměsta. Přitom je s podí-

vem, že do této značně nesourodé společnosti statických i dynamických položek, interiéru i exteriérů nezařadil prostor vesnice či venkova. Pasáž o maloměstu pak podle našeho názoru představuje vykročení na půli cesty: po obecném úvodu, namnoze čerpajícím z Bachtinovy teorie chronotopů,¹⁾ přichází interpretace některých výrazných maloměstských próz. Problém spočívá v tom, že jejich výběr neumožňuje kýženou generalizaci, která by osvětlila specifika maloměstského prostoru, ba ani nepřináší závaznější typologii, přestože autor zpočátku invenčně rozlišuje provinční město, okresní město, městečko a městys-maloměsto. Pokusme se proto nyní alespoň o stručné shrnutí problematiky maloměstských próz a o vytyčení jejich typických jevů.

Období vývoje české prózy, které je pro konstituování maloměstského prostoru se všemi jeho specifiky směrodatné, spadá zhruba do poslední

čtvrtiny devatenáctého století a první poloviny dvacátého století.

Z bohatého prozaického materiálu tematizujícího maloměsto lze vyabstrahovat obecný konflikt mezi jedincem a kolektivem, který tvoří epické jádro příběhu a úzce souvisí s maloměstským prostředím. Jedná se totiž o konflikt, v němž na jedné straně stojí nonkonformní, něčím výjimečný, nepřizpůsobivý, zkrátka nezařaditelný jedinec, na druhé straně se nachází naopak příliš zakonzervovaný, petrifikující řád maloměsta.

Z textů je patrné, že navzdory urbanizačnímu vývoji zůstává město silně dostředivým prostorem, zvenci velmi pevně ohraničeným, uvnitř zase dobře a přehledně strukturovaným, má charakter soběstačného organismu, uzavřeného do sebe a pyšného na vlastní výlučnost.

Zdá se, že po stržení fortifikačního systému města nedošlo paradoxně ke kýženému myšlenkovému otevření ale jeho obyvatelé si naopak z fyzických hradeb vytvořili hradby duševní a neprodyšnou izolaci od okolního světa ještě více prohloubili.

Osazenstvo maloměsta je ve valné většině próz představeno jako vnitřně soudržný kolektiv. Jako anonymní kolektiv třímající ve svých rukou směrnice pro správné a jediné povolené chování svých členů. Kolektiv, který nepřipouští pro žádného ze svých členů byť sebemenší projev individuality. Pevně zakotvené zvyky na maloměstě a neměnné kadluby chování jeho obyvatel dostávají charakter jakéhosi mravního imperativu, vytvářejí striktní etický předpis, jehož poněkud vyšinitý metr přikládá ke každému stejně. V tomto bodě je maloměsto naprosto neúprosné a bezohledné, určuje, co se patří a co ne, co je zakázáno a co ješ-

¹⁾ Ruský filozof, lingvista, kritik a literární teoretik Michail Michajlovič Bachtin (1895–1975) zavedl pojem chronotop pro korelaci časových a prostorových souvislostí literárního díla již ve třicátých letech dvacátého století. Při časoprostorové typologii románů pak uvedl i idylický chronotop, jehož specifickou variantu představuje právě „provinční maloměsto“. Převážně na materiálu ruské realistické prózy jej charakterizoval jako literární prostor, v němž panuje bezbarvý obyčejný cyklický čas všedního života. Nic se v něm neodehrává, všechno se v něm pouze dokola opakuje, všechno v něm „bývá“. Maloměstský čas postrádá postupující historický chod, jeho pohybem je koloběh – koloběh týdne, měsíce, celého života. Den po dni se stereotypně opakují tytéž všední události, v hovoru se omílají stále táž témata, postavy se chovají vždy stejně, užívají týchž slov. Čas maloměsta je bezudálostní, a proto se zdá, že stojí, nedochází v něm ani k „setkáním“, ani k „odloučením“. In: Bachtin, Michail Michajlovič: *Román jako dialog*. Praha, Odeon 1980, s. 368–369.

tě povoleno. Každého člověka je nutno prověřit, zda jde vskutku o řádného občana, nemá-li snad nějakou slabinu či tajnou neřest, jíž by se dalo vůči zkoumanému kdykoliv využít.

Fanatismus morálky společné všem obyvatelům města izolovaného od ostatního dění vystihl již téměř před sto lety český sociolog Inocenc Arnošt Bláha, když napsal: „Rysem této skupinové morálky jest předně tuhá závaznost směrem dovnitř a prudká, skoro válečná útočnost směrem na vnějšek, vůči všem jednotlivcům i skupinám stojícím mimo.“²⁾ Město má sice svůj řád a utilitaristický mravní kodex, ale je jím přece jen svázáno až příliš, dusí jím jeho obyvatele, svým způsobem je institucionalizuje, nedovoluje jim svobodný čin. O městě mluví Bláha nikoliv jako o organizaci, nýbrž jako o organizaci organizací, tedy vnitřně velmi dobře prorostlém a fungujícím mechanismu.

Závažného rázu mnohdy nabývá personifikace maloměsta jako jedné bytosti, jež má schopnost stát se samozvaným vykonavatelem lustrace nad nově příchozím. Můžeme uvést příklady z Poláčkova *Okresního města* (1936): „Okresní město se rozšvelilo, odhadlo a odvážilo mladou paní Štědrou a usuzovalo, udělala-li mladá paní Štědrá štěstí nebo neudělala.“³⁾ popřípadě z *Vlčí jámy* Jarmily Glazarové (1938): „Městečko převrací a zevrubně ohmatává bezbranné sousto ze všech

stran: to je krámů, vychrtlý mužíček se skromnou výbavou, nesmělý a koktavý, pan ‚doktor Kakarbolka‘.“⁴⁾

Dostáváme se tedy ke konfliktu, často prezentovanému jako vnitřní souboj, který vyvolá právě skupinová morálka namířená vůči jakémukoliv cizímu elementu. Nehraje přitom roli, zda se jedná o skutečného cizince přicházejícího do města zvenčí, či o tzv. odpadlíka, tedy místního rodáka, který se do města vrací odjinud, anebo člověka, který se jednoduše odlišuje od „normálu“ provždy stanoveného vychýlenou maloměstskou etikou. Uvedme tedy alespoň jeden konkrétní příklad každého ze tří typů protihráče, který v onom symbolickém souboji s maloměstem v drtivé většině próz neuspěje.

Způsob, jakým může maloměsto pohltit cizince, nalezneme v románu Karla Matěje Čapka-Choda *Řešany* (1927). Protagonista sochař Vilém Rozkoč v titulním pohraničním městečku doslova uvízne: při návratu z francouzských bojišť první světové války jej přepadne nenadálá nevolnost, a proto zmešká odjezd vlaku. Záhy poté, co je uveden do města, pochyty zvláštní místní manýry a dokonce začne mluvit tamním dialektem. Ztrátu vlastní identity vlivem utonutí v nevelkém okruhu Řešan si sice uvědomuje, ale není schopen se jí bránit; čtvrtá kapitola ostatně nese příznačný titul *Rezignace*. Rozkoč se postupně začíná zapojovat do měšťanských vrstev řešanského obyvatelstva a do místních kulturních aktivit, přijímá zakázky na veřejné pomníky a má se stát učitelem na

²⁾ Janáčková, Jaroslava: *Stoletou alejí*. O české próze minulého věku. Praha, Československý spisovatel 1985, s. 81.

³⁾ Bláha, Inocenc Arnošt: *Město*. Sociologická studie. Praha, Melantrich 1914, s. 191.

⁴⁾ Poláček, Karel: *Okresní město*. Praha, Nakladatelství Franze Kafky 1994, s. 189.

⁵⁾ Glazarová, Jarmila: *Vlčí jáma*. Praha, Československý spisovatel 1962, s. 147.

střední škole. Jen díky inspirativní náhodě v sobě nakonec objeví znovuzrození umělecké schopnosti, vzepře se přijetí své role ve městě, pro kterou už měl vyslapanou cestičku, a odjíždí vyučovat na akademii umění. Svůj návrat do Prahy vnímá bezmála jako životní výhru: „Nabažil se Řešan věru nad hlavu! Zhyne, nedostane-li se odtud co nejdříve.“⁶⁾

Reprezentativní příklad odpadlíka nacházíme v textu Richarda Weinerja *Uhranuté město*, zařazeném do povídkového souboru *Škleb* (1919). Je jím místní „student, který v městě trávil prázdniny. Zdejší rodák. Ale nenáviděli ho, protože se jim odcizil. Přijížděl málokdy. Studoval v cizině. Odprýskl od tohoto města tak důkladně, že na stmelení už nikdy nepomyšlili.“⁷⁾ Právě tomuto studentovi je jako jedinému dáno promluvit s cizincem, jehož návštěva město uhranula a po jehož identitě marně pátrají jeho obyvatelé. Přitom spolu nemluví o tom, co by místní zajímalo a z čeho by během chvíle učinili veřejný majetek, ale o „světské kráse a lidských radostech“,⁸⁾ o jevech, které jsou povrchním měšťanům vzdáleny. Odpadlík a cizinec se ocitají na téže straně pomyslného bojiště, ve vztahu k městu mají stejný status, jsou si z pohledu maloměšťáků rovni, neboť jim nedají možnost nahlédnout do svého nitra; liší se od nich již tím, že nějaké mají.

Typickou postavou, která musí trpět za svoji jinakost, je Štěpka Kiliánová z *Petrolejových lamp*

(1935) Jaroslava Havlíčka. Přestože Štěpka pochází z dobře situované jilemnické rodiny (otec Kilián je městský stavitel), nepatří mezi zdejší slečinky a paničky a od dětství se vymyká jak svým statným zevněškem, tak výstředností v chování na veřejnosti. Základním důvodem Štěpčiny odlišnosti je její rozpolcenost mezi prostředím městským a vesnickým. Odmala si hraje se svými bratrance na blízkém statku Vejrychovsko, odkud pochází její matka.

Cím dál víc se ukazuje, že Štěpka vnitřně a geneticky do města nepatří, přitažlivost života na statku se však pro ni ukáže jako osudná. Stává se jeho obyvatelkou jedině po boku syflitického bratrance Pavla, kterého si pro nedostatek nápadníků bere za muže v marném očekávání potomků. Na druhou stranu zklamání z rodinného života ji přivádí k zemědělské práci, při které konečně nachází sebe sama, bez ohledu na svůj zevněšek, ve městě tak pečlivě stráženy: „Hořela opravdovostí, tahle nová Štěpka, která se dovedla tak pěkně rozkročit na své zemi. Nepřetvařovala se, nechtěla jen představovat takovou majestátní figuru, opravdu jí byla. Docela pěkně jí to slušelo jako selce, mnohem líp, než to kdysi slušovalo maloměstské slečně. Že to bylo až pohoršlivé, jaké nosila šeredné, zaplátované šaty a děravé krápy? Och, takové věci je škoda zahodit, raději je donosit.“⁹⁾

Závěrečnou syntézu našich dílčích zjištění pojmem jako aplikaci teorie rumunského religionisty Mircea Eliadeho, jak ji prezentoval ve své

⁶⁾ Čapek-Chod, Karel Matěj: *Řešany*. Praha, Československý spisovatel 1957, s. 141.

⁷⁾ Weiner, Richard: *Netečný divák a jiné prózy. Lítice. Škleb*. Praha, Torst 1996, s. 415.

⁸⁾ Tamtéž, s. 423.

⁹⁾ Havlíček, Jaroslav: *Petrolejové lampy*. Praha, Knížní klub 1998, s. 226.

studii *Posvátné a profánní*, neboť se domníváme, že prostor maloměsta se vůči svému okolí vymezuje podobně jako Kosmos vůči Chaosu. Přizpůsobíme-li Eliadeho závěry topologii maloměsta, vysvětlíme přirozené důvody ochrany maloměstského kolektivu před nebezpečným okolím. Neboť setkání s cizím prvkem, který přichází do města zvenčí, vnáší do řádu chaos, vede ke ztrátě identity obyvatel malého města. Jeho pevně budovaná představa o neměnnosti světa a cykličnosti času bere při tomto střetu náhle za své. Zároveň dochází k narušení dosavadního přesvědčení o výlučnosti vlastního omezeného prostoru, který je zároveň strůjcem vlastní etiky, jakéhosi univerzálního návodu k jedině správnému životu. Cizí element pak s sebou nesou nejen nově příchozí, ale také

odrodilci, kteří se začas do městečka vracejí, neboť poznali jiný svět a vnesli tak nejistotu do života natrvalo usazených domácích obyvatel.

Moment vstupu cizince do maloměsta pak můžeme přirovnat k přechodovému rituálu, známému z nejrůznějších náboženských systémů. Symbol příchodu do maloměsta ovšem nemá podobu prahu, při jehož překročení je hostu prokazována úcta, ale mnohem spíše mostu či subtilní brány, vnukající představu nebezpečného přechodu, který má funkci iniciace. Proto je maloměsto tak ostražitě při vstupu cizince, pro věruje jej ze všech stran, aby jistě rozpoznalo, zda jedinec opravdu projde po úzké lávce, zapadne do městského kolektivu a bude moci požívat jeho výhod.

AFORISMY • AFORISMY • AFORISMY • AFORISMY

- Lidsky rosteme, dokud nás nezdolá myšlenka, že už víme dost.
- Vnitřní rozměr posoudí jen ti, jimž samotným nechybí.
- Pokud nemáme sílu jiné vyslechnout, nemáme ani právo je řídit.
- Mezi strádáním a dietou je velký rozdíl. To nic nemění na skutečnosti, že následné utahování opasku bývá stejné.

Jsou všechny staré knihy vzácné? - 2. část

Václav Pumpřla

Nyní obraťme pozornost k historickému a vzácnému fondu zdejší Vědecké knihovny. Nejprve je nutné připomenout, že Vědecká knihovna v Olomouci je druhou nejstarší knihovnou v České republice. Nepřipomínám tento fakt z nějakého lokálpatriotismu, ale kvůli závažné skutečnosti, že současný olomoucký knihovní fond obsahuje vedle současné literatury, plynoucí z povinného výtisku, i velké množství starého a staršího knižního fondu, strádaného mnohaletou existencí této knihovny.

Počátky knihovny sahají k roku 1566, kdy v Olomouci byla založena jezuitská kolej. V roce 2006 to bude 440 od jejího vzniku. Víme, že s jejím založením byla zřízena i knihovna. Vůbec 16. století bylo složitou dobou, kdy nástup přísně katolického panovníka Ferdinanda I. (1526–1564) na český trůn v roce 1526 předznamenával jeho snahu vrátit české země, po husitské revoluci a Lutherově reformaci odklánějící se od katolické víry, zpět ke katolické víře. V Čechách i na Moravě se rozmáhaly nekatolické církve, které si hájily svá soukromá práva na věrnost své víře. Po Ferdinandově smrti 25. července 1564 se jeho nástupce a syn Maximilian II. (1564–1575) zdál být k vyznávání víry svých poddaných tolerantnější, nicméně ani

on neměl velké pochopení pro rozmach nekatolicky zaměřených obyvatel své říše. Vše se týkalo i Moravy a města Olomouce.

Za této situace usedají na olomoucký biskupský stolec dva rozhodní a snaživí katoličtí biskupové, a to Marek Khuen, který byl biskupem od 6. října 1553 do 10. února 1565 a zejména mladý (v době nástupu měl 31 let), energický a velmi schopný Vilém Prusinovský z Vickova, který tento úřad zastával od 9. března 1565 do 16. června 1572. Oba shodně vycítili, že k obnově katolictví na Moravě jim může pomoci v roce 1534 založený a roku 1540 papežem potvrzený jezuitský řád, založený Ignácem z Loyoly (1491–1556) v roce 1534 a potvrzený roku 1540 papežem Pavlem III. (1534–1549), který si jako hlavní cíl vytyčil obnovu katolické církve mezi prostým obyvatelstvem. Od roku 1551 působil řád už ve Vídni, do Prahy přišel roku 1556 a o jeho služby byl zájem i v Olomouci. Uskutečnit toto přání se podařilo až biskupu Vilému Prusinovskému z Vickova (1565–1572) v roce 1566. Se založením olomoucké jezuitské koleje jsou spojeny i začátky olomoucké Vědecké knihovny. O 7 let později, tj. v roce 1573, byla kolej vybavena vyššími školskými pravomocemi a od tohoto data slaví zdejší univerzita výročí svého

založení. Mezi prvními donátory jezuitské knihovny byl olomoucký biskup, k němu se přidávali další šlechtici i olomoučtí měšťané. Bohužel o složení tohoto fondu nemáme spolehlivé zprávy, protože v době obležení města Olomouce švédskými vojsky (1642–1650), byly v roce 1647 téměř všechny knihy po vodě odvezeny do Švédska. Nemůžeme je dnes ani přesně lokalizovat, protože nebyly umístěny hromadně jen v jedné knihovně, ale byly rozprášeny hned v několika knihovních institucích nejen Švédska.

Olomoučtí jezuité však nesložili ruce v klín, nýbrž začali hned s obnovou svého knihovního fondu. O tom už máme přesnou informaci v podobě zachovaného katalogu knihovny z roku 1704, který je uložen v Moravském zemském archivu v Brně. Z něho víme, že v té době měla knihovna již kolem 5 000 svazků, což bylo na svou dobu docela vysoké číslo. Průběhem času jezuitský řád zasahoval do mnoha oblastí nejen církevní, ale i veřejné sféry, což se znelíbilo evropským panovníkům a postupně od roku 1759 (Portugalsko) zakazovali jezuitům činnost na svých územích. Skončilo to definitivním zákazem jezuitského řádu, což musel vyhlásit papež Kliment XIV. (1769–1774), a to 21. července roku 1773. V té době vykazovala olomoucká jezuitská kolej výrazný majetek ve výši 536 085 moravských zlatých. Po roce 1804 byl řád obnoven, ale nedosáhl již nikdy svého původního postavení.

Ze zrušení řádu vyplývající zánik pěti jezuitských kolejí na Moravě (a tím i jejich knihoven) znamenal posílení olomouckého knižního fondu, přičemž sama olomoucká kolej vykazovala v té době fond o počtu přibližně 8 000 svazků. K dalšímu posílení fondu došlo v osmdesátých letech

18. století za císaře Josefa II. (1780–1790). Ten v osmdesátých letech 18. století zrušil na Moravě 40 klášterů a tehdejší olomoucký knihovník Jan Hanke z Hankenštejna stál před těžkým úkolem vybrat z takto nashromážděných zhruba 107 000 svazků ty nejlepší a nejvhodnější pro olomouckou knihovnu, protože v ní pro všechny knihy nebylo místo. Nakonec vybral 25 000 svazků, které zařadil do fondů.

Další nárůst dnes historického knižního fondu sestával v podstatě ze tří zdrojů: 1) koupě knih z dotace od moravského gubernia, 2) dary od soukromých osob (někdy činily až třetinu přírůstku) a za 3) od roku 1807 (až do roku 1935) plynul do zdejšího fondu povinný knižní výtisk z území Moravy a části Slezska. Nutno si uvědomit historické souvislosti té doby, že totiž správní vývoj Čech a Moravy plynul sice v dějinách obou zemí v úzkém vzájemném kontaktu vedle sebe, ale nikoliv společně. Zřetelným dokladem tohoto faktu byla už petrifikace výsledků Bílé hory z listopadu 1620, kdy Obnovené zřízení zemské bylo vyhlášeno pro oblast Čech v roce 1627, ale pro Moravu bylo vydáno až o rok později, tj. v roce 1628, a to právě pro jisté odlišnosti od zákonných a správních zvyklostí uplatňovaných na území Čech. Podobně bychom mohli doložit tento fakt způsobem vydání mandátu císaře Ferdinanda II. o povinné konverzi (rozumí se ke katolictví) nebo odchodu do exilu, který byl vyhlášen pro oblast Čech 31. července 1627 a pro Moravu 9. března 1628. Z našeho hlediska se to projevilo v tom, že budování knihovního fondu mělo odlišnou skladební specifiku v Čechách a jinou na Moravě. Pro území Čech byla hlavní knihovnou Praha (dnes Národní knihovna), pro Moravu byla hlavní knihovnou

dnešní Vědecká knihovna v Olomouci. Tento stav se v podstatě udržel až do vzniku Československé republiky v roce 1918. V následujících nejbližších letech první republiky se dokonce uvažovalo o možnosti převozu olomouckého, tj. moravského knižního fondu do Univerzitní knihovny v Praze (pro posílení jeho moravské části) nebo do Brna k nově založené univerzitě (jako základu starších fondů nově zřizované univerzitní knihovny). Právě skutečnost, že se nepodařilo od roku 1860 obnovit univerzitu v Olomouci, byla příčinou tohoto stavu a situace kolem olomouckého historického fondu byla v dvacátých letech minulého století řešena dokonce i na půdě parlamentu. Nakonec z tohoto úmyslu sešlo a fond zůstal v Olomouci. Připomínám tuto skutečnost z toho důvodu, že svým historickým správním vývojem bylo tak dáno, že olomoucký knižní (dnes historický) fond má vysokou odbornou historickou hodnotu a jsem proto nesmírně rád, že přibývá další knižní sklad, který umožní opět vylepšení podmínek k uchování tohoto velmi vzácného knihovního fondu, sbíraného po celá staletí. O to víc bychom si ho měli vážit a udělat vše proto, aby byl zachován i pro další léta, pro další badatele a uživatele.

Dnešní knihovníci, mající na starosti historické a vzácné fondy, však nežijí jen starostí o ochranu jim svěřeného fondu. Bourlivý rozmach počítačové techniky je postavil před nesnadný úkol: zpracovat tento fond počítačovou technikou, což znamená nejen desítky a stovky hodin vysedávání u počítačů,

ale také nutnost zvládnout pravidla popisu tohoto zvláštního druhu knižních fondů. A vzhledem k tomu, že se tyto fondy svým zpracováním stávají vlastně mezinárodním majetkem (vyvěšení seznamů na internet), je nutné postupovat podle určitých, mezinárodně přijatých a schválených pravidel. Když si uvědomíme, že knihovnické odborné zpracování na papírových nosičích trvalo i stovky let (uživatelé olomouckého katalogu starých tisků si jistě vzpomenou na záznamy psané na papíře ještě kurentem) a dnešní zpracovatelé to musí stihnout ve velmi krátké době, je logické, že na tomto poli panuje jisté napětí a nervozita, jak vše zvládnout rychle a přitom odborně. Je to viditelné i na odborných konferencích o problematice historických a vzácných knižních fondů, které jsou od roku 1991 tradičně pořádány v Olomouci. Proto bych popřál u příležitosti otevření této budovy svým mladým následovníkům hodně energie, pevných nervů a úspěchů při ochraně i odborném zpracování historických a vzácných knižních fondů.

Základní použitá literatura:

Pumpřla, Václav: Vývoj knižního fondu SVK Olomouc do roku 1960. Z knihovnické praxe, 1991, ses. 111.

Voit, Petr: Přítomnost a budoucnost historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska. Z knihovnické praxe, 1991, ses. 112

Padesáté výročí vydávání odborných knihovnických periodik ve Vědecké knihovně v Olomouci (1956–2006)

Roman Giebisch

Vědecká knihovna v Olomouci v letošním roce oslaví 440. výročí svého založení a její publicistická a vydavatelská činnost nabývala různých podob v průběhu staletí. V letech 1566–1773 publikovala olomoucká jezuitská kolej (jejíž nedílnou součástí byla knihovna) tzv. hlášení jezuitských kolejí české provincie. Další významná etapa publikační činnosti v Olomouci souvisí se vznikem humanistických a patriotických společností 18. století, které se samy pokládaly za součást evropské „republiky vzdělanců“. Tyto společnosti se skládaly převážně z humanistů a badatelů místních nebo korespondenčních a usilovaly především o vzájemnou informovanost a výměnu odborných poznatků, shromažďovaných úsilím „eruditů“ zejména v oblastech kritické vědy, dějin kultury, apod. Klasickým příkladem takové společnosti byla olomoucká Societas incognitorum eruditorum založená roku 1746 svobodným pánem Josefem von Petrasch a olomouckým kanovníkem Franzem Gregorem Gianninim. Ve stručné připomínce historie ediční činnosti v Olomouci nelze opomenout písemnosti olomoucké univerzity, významná díla

jejích profesorů, která byla uchována ve zdejších archivech a knihovnách.

Vědecká knihovna v Olomouci ve snaze zpřístupnit svým uživatelům své stále se rozšiřující bohaté knihovní fondy začala vydávat bibliografické a informační publikace. Mezi první významné bibliografické soupisy olomoucké knihovny náleží práce Jiřího Loudy – *Soupis prvotisků Universitní knihovny v Olomouci* (1956). Zveřejňování knihovních fondů prostřednictvím bibliografických soupisů je od druhé poloviny dvacátého století významnou a rozšířenou činností nejen olomoucké knihovny. V tomto období začala naše knihovna publikovat své výroční zprávy o činnosti. První byla publikována v roce 1958 s názvem *Universitní knihovna v Olomouci* i když jako skutečně první výroční zprávu olomoucké knihovny můžeme považovat publikaci s názvem *Universitní knihovna v Olomouci – Zpráva pro čtenáře*, která byla publikována již v roce 1955. Od roku 1956 vydává olomoucká knihovna *Zprávu pro čtenáře Universitní knihovny v Olomouci* a tato publikace vycházela od roku 1961 pod názvem *Vědecká knihovna v Olomouci čtenářům*. Vedle této publikace, kterou

lze považovat spíše za výroční zprávu pro uživatele olomoucké knihovny, začala naše knihovna vydávat v roce 1956 knihovnický odborný časopis s názvem *Z knihovnické praxe*.

Časopis olomoucké knihovny *Z knihovnické praxe* vycházel pravidelně teprve od roku 1964 a až do roku 1992 vyšlo celkem 116 čísel tohoto zpravodaje. Mapoval činnost především neprofesionálních (dříve lidových) knihoven někdejšího Severomoravského kraje. Byly zde otiskovány směrnice, metodické pokyny, hodnocení plánovaných úkolů. Příspěvky z jednotlivých okresů rozsáhlého území byly získávány díky činnosti odborných pracovníků Státních vědeckých knihoven Ostrava a Olomouc. Olomoucká knihovna se snažila změnit charakter časopisu *Z knihovnické praxe* tvorbou monotematických čísel. V roce 1993 začala vydávat Státní vědecká knihovna Olomouc nový odborný časopis *Knihovní obzor*. Základem se opět staly příspěvky z knihoven severní Moravy, ale metodické materiály a instrukce byly nahrazeny odbornými teoretickými příspěvky s knihovnickou problematikou. Pro zajištění publikačních možností lidovým knihovnám byla zachována rubrika *Z knihovnické praxe*. Po 44 číslech časopisu *Knihovní obzor* začala v roce 2004 Vědecká knihovna v Olomouci vydávat čtvrtletní *KROK – Knihovnickou revue Olomouckého kraje*. Náš nový časopis je nejen knihovnické odborné periodikum, ale chtěl by se stát do budoucna obrazem kulturního dění v našem regionu.

V padesátileté historii knihovnických periodik olomoucké knihovny se v redakčních radách vystřídalá dlouhá plejáda významných knihovnických osobností severní Moravy:

Z knihovnické praxe (1956–1992)

- 1956** – M. Nádvorník (**předseda redakční rady**) a B. Smejkal
1957 – M. Nádvorník, B. Smejkal, L. Matlochová, F. Perůtka, E. Petřů a M. Šolcová
1958 – M. Nádvorník, B. Smejkal, L. Matlochová, F. Perůtka, E. Petřů, M. Šolcová, F. Dopita a H. Hladká
1959 – M. Nádvorník, B. Smejkal, L. Matlochová, F. Perůtka, E. Petřů, M. Šolcová, J. Louda a S. Šišák
1959 – 1962 – M. Nádvorník, B. Smejkal, L. Matlochová, F. Perůtka, E. Petřů, M. Šolcová a J. Louda
1963 – M. Nádvorník, B. Smejkal, L. Matlochová a L. Štukavec
1964 – M. Nádvorník, B. Smejkal, L. Matlochová, E. Dohnalová, N. Ježková a M. Rusinský
1965 – M. Nádvorník, B. Smejkal, E. Dohnalová a L. Topolská
1966–1969 – M. Nádvorník, B. Smejkal a E. Dohnalová
1970 – M. Nádvorník, B. Smejkal, M. Voráčová a L. Mašata
1971 – M. Nádvorník, B. Smejkal, M. Voráčová a V. Kolářková
1972 – M. Nádvorník, B. Smejkal, M. Voráčová a L. Mašata
1973 – M. Nádvorník, B. Smejkal, M. Voráčová, A. Přichystal a I. Nemeškalová
1974–1979 – M. Nádvorník, B. Smejkal a A. Přichystal
1980 – M. Nádvorník, B. Smejkal, A. Přichystal, D. Kupcová a V. Prchal

1981 – B. Smejkal (**vedoucí redaktor**), A. Přichystal, D. Kupcová a V. Prchal

1982 – B. Smejkal, M. Nádvorníková, D. Kupcová a V. Prchal

1983–1985 – M. Nádvorníková (**vedoucí redaktor**), V. Prchal, L. Koudelková a H. Bolková

1986 – M. Nádvorníková, V. Prchal a H. Bolková

1987 – M. Nádvorníková, X. Kučerová – Steinerová, V. Prchal a H. Bolková

1988 – 1990 – M. Nádvorníková, V. Prchal, X. Steinerová a M. Slaninová

1991 – M. Nádvorníková, V. Prchal, X. Altmanová, Z. Chalupová (**zodpovědný redaktor**) a M. Slaninová

1992 – M. Nádvorníková, A. Blahová (**zodpovědný redaktor**)

Knihovní obzor (1993–2003)

1993 – M. Nádvorníková, A. Blahová (**zodpovědný redaktor**)

1994 – 2002 – M. Nádvorníková (**vedoucí redaktor**)

2003 – H. Študentová (**vedoucí redaktor**)

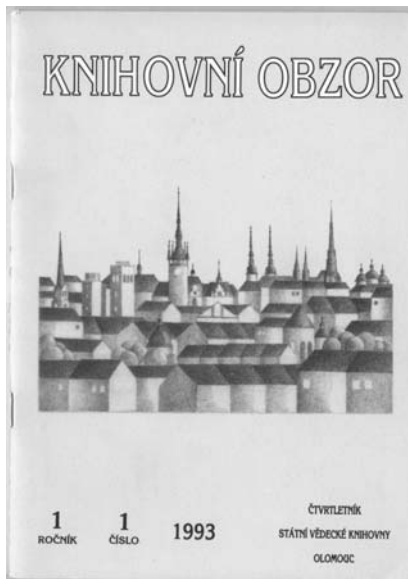

Foto: archiv redakce

Čtvrt století se na podobě olomouckých knihovnických periodik významně podílel dlouholetý ředitel naší knihovny Miroslav Nádvorník a dalších 20 let jim vtiskla podobu jeho pozdější manželka a také ředitelka knihovny Marie Nádvorníková. Dva roky šéfoval vydávání periodik Bohuslav Smejkal a tři roky vedla redakci časopisu nynější ředitelka Vědecké knihovny v Olomouci Hana Študentová (2003 – Knihovní obzor, 2004–2005 – KROK – Knihovnická revue Olomouckého kraje). Od roku 2006 vede redakční kolektiv Helena Veličková, která se bude snažit o vývoj našeho časopisu nejen s knihovnickou tematikou, ale časopisu s širším kulturním záběrem. Tak nám, naši vážení čtenáři, držte palce.

Svatá všetečnost aneb o počátcích Vědecké knihovny v Olomouci

Bohumír Kolář

Obvykle až jubilea nás často přimějí, abychom si konečně některé výjimečnosti v plné jejich velikosti (a nahotě, tedy ve smyslu logické přirozenosti) uvědomili. Olomoučanům takovou lahůdku připravila Vědecká knihovna Olomouc přednáškou Svatá všetečnost, aneb jezuitské cesty ke vzdělání, kterou ve čtvrtek 11. května v pod-

večer proslovl v přednáškovém sále nové budovy VKOL za „červeným kostelem“ P. Miroslav Herold, člen Tovaryšstva Ježíšova, končící studia na Bohoslovecké fakultě Univerzity Palackého. K uspořádání přednášky došlo u příležitosti jubilea Bibliothecae Collegii Soc. Jesu Olomucii Quadringenti Quadraginta Anni (440. výročí založení

Foto:
Marek Otava

Vědecké knihovny v Olomouci jezuitským řádem) ve spolupráci s Jezuitskou komunitou v Olomouci. Přednášková síň byla zájemci zcela naplněna, což jen potvrdilo, že univerzitní Olomouc je schopna po zásluze docenit i několik souběžně realizovaných kulturních a vzdělávacích nabídek.

Úspěch přednášky se především odvíjel od kvalit řečníka. P. Miroslav Herold, SJ, zasadil události XVI. století v Olomouci do historických souvislostí, připomněl zakladatele jezuitského řádu Ignáce z Loyoly (vl. jm. Iñigo Lopez de Recal), jehož vzdělání následovníci pouhých deset let po světcově smrti v Olomouci zdejší knihovnu založili. Přednáška P. Herolda se neomezila jen na olomoucké reálie, ale vhodně přibližovala soudobé dění ve Vatikánu, tehdejší úsilí o zvýšení vzdělanostního nivó u kléru v celé Evropě i v Americe a zakládání škol, kolejí, vzdělávacích institutů a univerzit. Přednáška byla doplněna obrazovou prezentací těchto zařízení v Praze, v Římě (Vatikánu) a v dalších městech.

Téma jezuitské aktivity na české půdě v době protireformace bylo jedním z nejzajímavějších. Řečník se zmínil o „zažitém“ stereotypu, určitém

scénáři, jenž běžně vstupoval do „hry“ a podle něhož protireformační snahy v evropských zemích probíhaly. Součástí tohoto stereotypu bylo např. pozvání jezuitů do země panovníkem. Význam vládnoucích společenských vrstev pro uskutečnění bezesporu problematických protireformačních metod byl moderní historickou vědou opomíjen, kdykoli přistoupila k výkladu o složité době protireformace. Vliv panovníka, šlechty a vůbec panstva na dobové klima a charakter společenských zvyklostí, jež dobu protireformace provázely, byl většinou v historiografii anulován nebo alespoň přehlížen a podceňován.

Není smyslem tohoto textu připomenout vše, co bylo součástí přednášky k 440. jubileu založení olomoucké univerzitní knihovny. Zdůrazněna by měla být především skutečnost, že bylo poukázáno na velké množství dosud neprobádaného materiálu, jež se váže k historii olomoucké knihovny a nachází se u nás, v Klementinu i ve Vatikánu. Nešlo tedy o poslední slovo, ale o povzbudivou výzvu k pěstování všetečnosti (rozuměj pregnantní, ale kritické zvědavosti) vůči olomoucké vědecké knihovně, jejímu založení i historii.

AFORISMY • AFORISMY • AFORISMY • AFORISMY

- Ikaros si pracně lepil křídla... Dnes jsou levně v hypermarketu a pád je už v ceně.
- Ze samozřejmostí člověk radost nemívá. Začne-li však za samozřejmosti považovat i věci vzácné, nepozná radost vůbec.
- Je s podivem, jak často může být pramenem velkého štěstí úplně malé dítě!

Nadace Mansutti v Milánu

Marina Bonomelli

Láska ke knize, zvláště ke staré knize, se často konkretizuje (ne vždy k úplnému uspokojení) ve sbírkách, systematicky a kompetentně budovaných stále početnějšími sběrateli. Význam takových sbírek spočívá v pestrosti získaných děl a v úplnosti celku. Soukromých knihoven tohoto druhu je mnoho, ale i když by byly hodny pozornosti, většinou jsou málo známé, přístup k nim má jen majitel, a ten se často spokojuje s katalogizací knih jen ve své paměti.

Za chvályhodnou výjimku mohou být proto považováni sběratelé, kteří dveře své knihovny otvírají vědcům i zapáleným amatérům, kteří pečlivě vyplňují bibliografické karty a obsah své knihovny dokonce zpřístupní širokému publiku na internetu.

Toto je případ nadace Mansutti, která vznikla a rozrostla se podle přesného plánu, s jehož pomocí od samého počátku definovala vlastní podobu.

Jasný záměr má mít samozřejmě každá sbírka, ale platí to dvojnásob ve specializovaných knihovnách. V nich je výběr prioritou, neboť definuje vědní pole, na kterém nadace hodlá vyvíjet svoji každodenní činnost, rozhoduje nejen o akviziční politice, ale také o profilu svých čtenářů, typu poskytovaných služeb, způsobu vedení a spolupráce.

Právě to je důvodem úspěchu nadace Mansutti, jediné svého druhu, jejíž jasná strategie a vyhraněný tematický záběr jednotně určují výběr materiálu, úzce svázaného s pojišťovnictvím, od počátku až do roku 1942, kdy byl zrušen starý

obchodní zákoník a vznikla nová, moderní pravidla pro pojistnou smlouvu.

Knihovna je přístupná veřejnosti v Miláně, v ulici Via Albricci 8. Její fond sestává z rukopisů, starých i novějších tisků, smluv a reklamních plakátů pojišťovacích společností. Nabízí čtenáři různé možnosti studia pojišťovací instituce v jejich ekonomických, sociálních, organizačních a právních aspektech.

Fond byl vytvářen po více než padesát let Francescem Mansuttim, odborníkem a vášnivým bibliofilem, který jako důvod svého nadšení uvádí: „jsem synem pojišťovníka, a moje genetická výbava ve mně vyvolala vše pohlcující zájem o dějiny této profese.“ Rešerše zaměřená na písemné zmínky o pojišťovacích aktivitách je kritériem výběru pro všechny akvizice. Možná je to na památku podnikavosti velkých středověkých obchodníků, kteří vynalezli a jako první uvedli do praxe instituci pojišťovny, slavného Francesca Datiniho z Prata, obchodníka a bankéře, který do svých sešitů, obyčejných účetních registrů, zanašel anotace týkající se základních bodů uzavíraných pojistných smluv.

K připomenutí této historické epizody a jako pocta vynalézavosti prvních průkopníků pojišťovnictví nyní přispívá publikace z roku 1996 nazvaná *Pojišťovnické sešity* (Quaderni di sicurtà) od Mariny Bonomelliové, odborné pracovnice zmíněné knihovny. Jedná se o objemný katalog, pomůcka ke konzultaci 1731 děl vlastněných v té době knihovnou, která je k dispozici publiku nejen s úmyslem „představit sbírku mimo soukromý prostor, ve kterém byla doposud uzavřena“, ale také zvýšit její prestiž a zařadit ji mezi specializované lombardské knihovny.

V následujících letech nadace Mansutti dále pracovala na své fyziognomii se snahou dokumentovat a usnadňovat bádání v tak fascinujícím a na tradice bohatém oboru, jako je pojišťovnictví, obohacující svůj katalog stále novými akvizicemi. V důsledku toho jádro knihovny popsané v *Quaderni di sicurtà* se dnes rozrostlo na asi 4000 děl (mezi nimi i korpus 420 starých textů), ke kterému náleží ještě objemný archivní fond, obsahující více než 2100 starých pojistných smluv a 210 reklamních plakátů, vytištěných mezi koncem 19. a polovinou 20. století (<http://biblioteca.mansutti.it>).

Ale odkud začít, mám-li představit knihovnu v jejím celku? Jednou z možností je chronologické hledisko, které lze aplikovat na různé tematické okruhy zachovaných knižních děl, od prvních traktátů o pojišťovnictví a od pojistné matematiky až po zaznamenané polemiky na téma legality pojišťovací smlouvy z hlediska teologů a církevních právníků 15. století, znepokojených skutečností, že v pojišťovací smlouvě mohou být zakotveny lichvářské principy. V těchto souvislostech lze připomenout vzácná, raritní nebo i zcela neznámá díla, která pak mohou vytvářet neočekávané kontexty.

Tato knižní interakce začíná *Traktátem o pojišťovnictví* (Tractatus de assecurationibus) portugalského autora Pietra Santerny, v dané tematice prvním odborným dílem vůbec, publikovaným latinsky v Benátkách v roce 1552. Jako odpověď na otázku právního charakteru, které mu často kladli jeho přátelé obchodníci, srozumitelně vysvětluje základní princip, na kterých se zakládá pojišťovací smlouva: dobrá víra. Dílo pak bylo publikováno zároveň s obsažnou studií *O obchodu* (De mercatura), vypracovanou v roce 1553 Benvenutem

Straccou, známým anconským právníkem. Stracca si jako první uvědomil nutnost oddělit od norem občanského práva normy týkající se obchodu, a sepsal proto první text obchodního zákoníku, ve kterém vyhradil rozsáhlý prostor pro lokální zvyky a statuty, nejlépe vyhovující potřebám společenského života. Jeho dílo bylo publikováno Paolem Manuziem, synem slavného Alda Manuzia, a na jeho frontispisu je typografova značka v podobě delfína obtáčeujícího se kolem kotvy, s frýzky, triumfujícími amorky a maskou.

Čtenářský úspěch Santernova traktátu byl potvrzen faktem, že teprve za další dvě století poprvé vychází v Itálii (Janov 1786, Stamperia Bonducciana) traktát *O námořních pojišťovnách* (Delle assicurazioni marittime) od právníka Ascania Baldasseroniho. Je to zásadní dílo, v němž je pojistná smlouva studována v souvislosti se zákony, zvyky, právním systémem a znalostmi všech hlavních evropských obchodních center.

Je dobře známo, že pojistná smlouva se zrodila při obchodech italských přístavních měst, které pro svůj pokoj a bezpečí svých obchodních aktivit vydávaly zákony a statuty, představující ještě dnes základní stránky historicko-právního vývoje tohoto dokumentu. Jen na okraj připomeňme některá nejdůležitější díla: *Obchodní rozhodnutí Janovské rady* (Decisiones Rotae Genuae de mercatura), které obsahují 251 bodů Janovské občanské rady, jednoho z nejdůležitějších evropských právních orgánů, a *Amalfskou desku* (Tabula de Amalphi), legislativní text o principech námořním obchodu, jejíž jméno je možná dáno autoritou *Právních desek*. Ještě jedna typografická zvláštnost: mluvící značka Atonia Roccatagliaty na frontispisu janovského tisku z roku 1582 zobrazuje skálu roz-

štěpenou na dvě poloviny stromem, který vyrostl v jejím nitru z moci kouzelné hvězdy, která svítí na obloze.

Nakonec je tu *Zákoník pro benátský obchod* (Codice per la Veneta mercantile), první příklad moderního zákoníku, sestaveného v polovině 18. století pěti představenými republikového obchodu (symbolem republiky je lev sv. Marka), kteří čerpali nejen z předcházejících zákonů, ale rovněž z knihy *Námořní konzulát* (Consolato del mare), nejdůležitějšího spisu z historie námořního obchodního práva. Knihovna Mansutti, kromě dalších jeho exemplářů, vlastní benátský tisk vydaný Francescem Lorenzinim v roce 1564.

Pokud hovoříme o dějinách pojistné smlouvy, je zapotřebí zmínit také studie zabývající se výpočtem pravděpodobnosti a pojistnou matematikou, neboť jsou zastoupeny v knihovně Mansutti v podobě zásadních titulů jako *Hadačské umění* (Ars conjectandi) od Jacquese Bernoulliho, vydané latinsky v roce 1713, v níž autor publikuje vzorec matematické naděje, který později bude po něm pojmenován, a *Teorie hazardních her aplikovaná na otázky pravděpodobnosti života, životních peněz atd.* (Dottrina degli azzardi applicata ai problemi della probabilità della vita, delle pensioni vitalizie ecc.) francouzského autora Abrahama De Moivre, jednoho z průkopníků a zakladatelů moderní pojišťovny, neboť aplikoval Bernoulliho vzorec na výpočet ročních pojistných splátek.

Na závěr nelze než připomenout problém lichvy, téma ve středověku velice aktuální z důvodu vzniku nových smluvních vztahů, mezi nimi i pojistných, v nichž úrok ze zaplacených peněz získával zvláštní význam ve vztahu k nekompromisní pozici církve. O tento problém se zajímalo

mnoho církevních osobností, mezi nimiž byl i sv. Bernardin ze Sieny, který na sklonku 15. století sepsal *Traktát o lichvářských smlouvách* (Tractatus de contractibus et usuris), jenž je v knihovně Mansutti zastoupen pergamenovým kodexem psaným jasnou a čitelnou kurzívou.

Významnými díly, vztahujícími se k této problematice, jsou dále *Zpovědní příručka* (*Manuale de' confessori*) španělského autora Martina z Azpilcuety, určená klerikům a považovaná již od svého prvního vydání v roce 1569 za jeden z květů Duchovní girlandy. Italský překlad z roku 1584, v knihovně zastoupený, pro nějž známý rod Giolito de' Ferrari získalo povolení k tisku od papeže Řehoře XIII, je obzvláště cenný pro svoji typografickou značku fénixe obráceného ke slunci.

S Azpilcuetovým dílem těsně souvisí *Traktát o poctivém obchodě* (Trattato de traffichi giusti) kazatele Tommasa Buoninsegniho, veřejného učitele teologie na florentské akademii, publikovaný v roce 1588. Poté, co tento známý sienský odborník na církevní právo napsal různé práce o obchodě, uzavírá text prohlášením, že pojištění je samo o sobě správné a poctivé, a domnívá se, že ani hazardní hra není hříchem, protože svěřit se náhodě vlastně znamená svěřit se Boží prozřetelnosti.

Nakonec, když se přeneseme do novějších časů, do 19. století, do věku průmyslové revoluce a zrodu prvních pojišťovacích ústavů, produkce textů se rozšiřuje jako olejová skvrna – počínaje krátkými osvětovými brožurami až po velké oslavné svazky vydávané samotnými pojišťovnami, které při vypsání vlastní historie nabízejí bohaté prameny k poznání vývoje pojišťovnictví v různých zemích.

Inspirace jiskřila ve spouště sněhu: knihovnický zájezd do Německa

Vladimír Klásek

Ve dnech 14. 3.–16. 3. 2006 se trojice olomouckých knihovníků z Vědecké knihovny v Olomouci (H. Veličková, V. Klásek, M. Hašková) zúčastnila akce SDRUK (Sdružení knihoven České republiky – www.sdruk.cz) – zájezdu po německých knihovnách, spojeného s návštěvou Lipského knižního veletrhu 2006. Cesta nebyla lehká, protože březen byl letos velice zimní měsíc, hory sněhu ve měsících i podél silnic ještě rostly častými sněhovými přeháňkami.

První exkurze se týkala obrovské Sächsische Landesbibliothek-Staats- und Universitätsbibliothek Dresden (www.tu-dresden.de/slub/), následovala krátká návštěva historického centra Drážďan (viz www.dresden.de). Dalším silným zážitkem byla Stadtbibliothek Chemnitz (www.stadtbibliothek-chemnitz.de). Vyvrcholení zájezdu přinesl Leipziger Buchmesse 2006 (www.leipzigerbuchmesse.de).

Cesta po německých knihovnách a knižním veletrhu byla velice zajímavá především v oblasti porovnání prostorových, materiálních, finančních a službových podmínek německých knihoven (bývalého NDR) ve srovnání se současnou úrovní knihoven českých. Toto porovnání bylo o to zajímavější, že jsme mohli vidět nejen veřejné prostory německých knihoven, ale i zákulisí a neveřejné prostory, jejichž funkčnost pro nás byla zajímavou inspirací. Podrobné informace vyplynuly i ze setkání s německými knihovnicemi v těchto knihovnách.

Setkání bylo inspirativní – nemáme se za co stydět, ale můžeme si vzít spoustu podnětů německých kolegů k srdci. A jestliže jsme našťastí o několik dní v Drážďanech unikli povodňové vlně, vlna nápadů a příkladů (a vzpomínek) nás určitě pohltila.

Návštěva Lipského knižního veletrhu 2006 byla potom určitým vyvrcholením cesty, kdy jsme mohli na vlastní oči zažít atmosféru jednoho z největších knižních veletrhů na světě. Obrovské množství vystavovatelů, nabízených kontaktů, inspirujících setkání, doprovodných akcí a dalších souvislostí bylo pro nás velice podnětné a téměř ohromující – jak z pohledu laického návštěvníka, tak z pohledu profesního knihovníka. Tento veletrh je navštěvován návštěvníky v počtu přes 100.000 a je obrovským místem setkání nad knihami. Vystavovatelů bylo letos přes 2000 z 33 zemí světa. Vždyť kde naleznete na jednom místě tolik lidí, a speciálně mládeže, nad knihami? Kde můžete nekonečně hodiny brouzdat pohodovým světem knih, kde už jazyk ani moc nerozhoduje?

Podrobnější zprávu o zájezdu najdete na stránkách Čtenáře. V KROKu chceme alespoň poděkovat za VKOL kolegům z Moravské zemské knihovny a SDRUKu za výbornou organizaci tohoto zájezdu, ale i všem zúčastněným za trpělivost a statečnost, s kterou snášeli nepřízeň letošního zimního počasí a snažili se přispět k tomu, abychom si ze zájezdu odnesli ty nejhezčí zážitky.

Mnichovská světová premiéra prostějovských autorů

Miloš Kvapil

Večer 19. listopadu 2005 bylo v Bavorsku mrazivé počasí. Vítr foukal a sníh poletoval povětřím. Ani toto nepříznivé předznamenání však neovlivnilo krásnou a přátelskou atmosféru v sále bývalé továrny v Pasingu. Patrně očekáváte vysvětlení, proč píšu o Pasingu, co a kde to vůbec je.

Pasing je místní částí Mnichova a v roce 2005 slavila 100. výročí připojení k Mnichovu. Na počest této události proběhl kulturní a umělecký festival a v již zmíněné sobotě 19. listopadu probíhala umělecká presentace, která byla zcela jednoznačně prostějovská. Jmenovala se Střepy zelené noci a spočívala v části hudební, což byl koncert skladeb prostějovského rodáka a hudebního skladatele, žijícího v Pasingu, Karla Řičánka. Večer měl i svou část literární, kdy Karel Řičánek četl ze své autobiografie o zážitcích z doby, kdy se do Pasingu přestěhoval.

Vyvrcholením celého večera byla světová premiéra skladby Karla Řičánka, která měla čtyři části: Král, Ta tam je noc, Ztracený symbol a Střepy zelené noci. Text pochází z pera Miloše Kvapila. Skladba byla komponována pro klavír,

violoncello, flétnu a klarinet. Hrálo se v obsazení: klavír – Dana Drápelová, violoncello Bohdana Onderková, flétna Hana Čermáková, klarinet Edita Müllerová. Sopranové sólo provedla Corinna Rösel.

Nejvyšším stupněm profesionality je mistrovství. Toho bylo v tomto večeru dosaženo bez jakýchkoliv pochyb. Hudebnice hrály soustředěně, perfektně, s citem a osobním prožitkem. Sopranistka zpívala text ve vysoce standardní češtině, v hlubokém a prožívaném uchopení textu. Výsledek byl jednoznačný – fenomenální úspěch, pět opon, stojící naplněný sál a nadšené výkřiky dojatého obecnstva...

Pokud budou soudičky tomuto dílu příznivě nakloněny, bude dílo opakováno v rámci oslav 100. výročí Národního domu v Prostějově.

Tato autorská dvojice také spojila své úsilí a na Kvapilův text byly napsány sbory. V současné době jsou v Mnichově nacvičovány a zkoušeny, premiéra se předpokládá na podzim letošního roku. O provedení sborů se uchází i uherskohradištský sbor Svatopluk.

AFORISMY • AFORISMY • AFORISMY • AFORISMY

- Všechno, co si pořídíš, může být důvodem k závisti. Ulomíš jí však hrot sdělením, že sis to pořídil z peněz ušetřených na pohřeb.
- Nic nevytváří silnější pocit stálosti než úspěch. O jeho ošidnosti vědí jen moudří.

Konference „Československé dějiny 20. století z ptačí perspektivy“

Jiří Glonek

Ve dnech 22.–23.3. 2006 se na půdě Univerzity Hradec Králové, pod záštitou Fakulty humanitních studií a s organizačním zajištěním Historického ústavu (je nutno zejména zmínit tým pořadatelů složený ze Sylvy Sklenářové, Veroniky Středové, Petra Středy, Jiřího Štěpána a Jana Mervarta) konala konference mladých vědeckých pracovníků pod názvem „Československé dějiny 20. století z ptačí perspektivy“. Vědeckou knihovnu v Olomouci zastupovali pracovníci oddělení historických fondů Lubomír Novotný a Jiří Glonek. Jednalo se o první ročník, který by měl zahájit tradici setkávání doktorandů, mladých historiků, archivářů, pracovníků muzeí i knihoven, zkrátka všech pracovníků badatelských institucí, které mají vztah k moderním dějinám Československa. Nejen archivy či univerzity musí být badatelským polem v oblasti 20. století, ale i knihovny, zejména krajské či vědecké, skýtají široké možnosti pro historické výzkumy, ať už díky svým knižním fondům či fondům novinovým, které pro 20. století představují významný a nezastupitelný historický pramen. I proto bylo velkým přínosem, že se Vědecká knihovna v Olomouci veřejně prezentovala nejen jako instituce čistě knihovnicko-informačního charakteru, ale i jako instituce s přesahem do jiných oborů, jako instituce s širokým kulturním záběrem. Celému setkání byla ku prospěchu účast řady mladých slovenských historiků, jelikož pohled na dějiny Československa pouze z české strany by bez

jejich přispění a bez konfrontace s jejich výzkumy a názory byl velmi kusý.

Samotná struktura konference byla přizpůsobena jak tematickému, tak chronologickému obsahu příspěvků, a proto byl program rozdělen do 5 bloků. První blok pojednával o národnostních problémech v Československu kolem poloviny 20. století. Zazněly zde například příspěvky, vztahující se k fluktuaci říšskoněmeckého obyvatelstva mezi župou Sudety a bombardovanými částmi vlastní říše v letech 1943–1945, či pojednání o zajímavém fenoménu sudetoněmeckého antifašismu v Hlubočkách u Olomouce. Do této sekce se vklínil i referát o tzv. „druhé retribuci“, která byla znovu otevřena po únoru 1948 a příspěvek směřující k vyjasnění pohnutek, charakteru a důsledků změn na Slovensku v letech 1944–1948.

Druhý blok zahrnoval tematiku prvorepublikovou, zde zaznělo podnětné a zároveň provokující vystoupení vůči uznávaným veličinám mezi slovenskými historiky, k dalším zajímavým příspěvkům patřil referát o prvorepublikových československo-nizozemských kulturních vztazích a o potížích nově vzniklého státu etablovat se v myslích západoevropského obyvatelstva, pro něž byla situace východně od Německa nepřehledná či přímo nepochopitelná. Spor Slavík versus Pekař poukázal na Slavíkovu obranu sociologie ve sporu o smysl českých dějin. Zazněl zde i příspěvek, který rekapituloval problémy

volebního systému a systému politických stran v první republice.

V tematické části „migrace obyvatelstva“ byly sděleny informace vztahující se k rusínské populaci a její složité situaci těsně po skončení 2. světové války, kdy Rusíni byli vyháněni z Polska do SSSR i ČSR, kdy na nově vzniklé polské východní hranici byla situace ne nepodobná občanské válce a kdy došlo k infiltraci tisíců Rusínů z Polska do Československa, kde se snažili i přes nepřítel státních orgánů uchytit. V tomto bloku byla zmíněna i migrace židovského obyvatelstva z Haliče a Bukoviny do východních Čech během „Velké války“, složitý a dodnes neukončený proces osídlování pohraničí po roce 1945 na příkladu Orlických hor, emigrace z Československa do Švédska po únoru 1948 a jiné.

V bloku pracovně nazvaném „Projevy státní moci po roce 1945“ měly místo příspěvky z oblasti nezákonných a zločinných postupů komunistického státu vůči politickým vězeňkyním, referát týkající se činnosti akčních výborů Národní fronty při únorovém převzetí moci představeným na příkladě Olomoucka či zajímavý příspěvek týkající se vojenské situace v období Pražského jara, který nastiňoval vývoj vojenských plánů, jež ohrožovaly československý reformní pokus již od ledna 1968. V této části dostal prostor i příspěvek metodologický, který shrnul možnosti výzkumu nálad obyvatelstva v totalitním režimu a vyzdvihl již 40 let starý článek historika Jana Tesaře vztahující se k podobné problematice.

Poslední pátý blok skrýval pod názvem „Uvolňování a utužování československého socialismu“ celou sérii výborných příspěvků

a udělal správnou tečku za celým dvoudenním maratonem. Obsahoval jak složku kulturní, která osvětlovala problémy kontinuity a diskontinuity kulturní politiky všech čtyř československých republik či nový pohled na přípravy IV. sjezdu československých spisovatelů, tak složku týkající se čelních komunistických politiků, kteří politiky přežili srpen 1968, a kteří během období normalizace zaujali nejvyšší místa ve státních a zároveň stranických funkcích. Jednalo se o Jozefa Lenárta a Gustáva Husáka, přičemž zejména referát týkající se Husáka přinesl nová zjištění v otázce možných nástupců na pozici prvního tajemníka ÚV KSČ po Alexandru Dubčekovi, kdy se nejednalo pouze o Černíka a Husáka, ale konzervativní skupina uvažovala i o Lubomíru Štrougalovi. Velice zajímavý a přínosný byl i pohled na rodinný život v období normalizace, a to z pohledu dvou protichůdných skupin, komunistických funkcionářů a disidentů. Toto vystoupení navazovalo na projekt výpovědí disidentů a funkcionářů KSČ, který vyšel pod názvem Vítězové? Porážení? v roce 2005 v nakladatelství Prostor.

Oba dva konferenční dny přinesly plejádu přínosných a kvalitních vystoupení a určitě by bylo dobře, kdyby se hradecké setkávání stalo tradicí. Československá minulost je totiž poseta stezkami neznámými a jakákoliv činnost vedoucí k prosvětlení temných hvozdů novodobých dějin je přínosem.

S přednesenými příspěvky se bude možno blíže seznámit na webových stránkách Fakulty humanitních studií Univerzity Hradec Králové a později i v tištěné formě v podobě sborníku.

Přemyslovská výstava v Olomouci

Veronika Sovková

V těchto dnech probíhá v prostorách Zdikova biskupského (dříve Přemyslovského) paláce rozsáhlá výstava s názvem Sága moravských Přemyslovců-život na Moravě od 11. do počátku 14. století. Výstava se koná u příležitosti sedmistého výročí zavraždění krále Václava III., posledního českého panovníka z dynastie Přemyslovců. K vraždě došlo v Olomouci v srpnu roku 1306. Pořadatelé výstavy jsou Vlastivědné muzeum v Olomouci a Muzeum města Brna.

S obdobím vlády přemyslovské dynastie je úzce spjata formování českého státu, který se do onoho roku 1306 stal respektovaným útvarem ve střední Evropě i v říšské politice. Morava představovala pro přemyslovská knížata od počátku zájmovou oblast, kterou se snažili získat do sféry svého vlivu. To se definitivně podařilo ve druhé dekádě 11. století knížeti Oldřichovi, kterému se podařilo Moravu dobýt a připojit k Čechám. Vládcem Moravy se posléze stal jeho syn Břetislav, který se usídlil v Olomouci. Ten záhy přistoupil k budování nového správního systému, v jehož rámci byla Morava rozdělena na dvě části: severovýchodní Olomoucko a jihozápadní Brněnsko, ze kterého bylo později vyčleněno Znojensko. Tak se na Moravě vytvořil systém tří údelů, v nichž vládli příslušníci přemyslovského rodu. Břetislav vydal ještě před svou smrtí tzv. stařešinský nástupní řád, dle něhož měl vládu v Praze obdržet vždy nejstarší z Přemyslovců. Tím byl odstartován téměř dvě

století trvající boj o moc a vládu. Dlouhá a spleť historie Moravy se v tomto období proplétala s děním a událostmi na pražském stolci, ne jeden z moravských úředníků se pokusil získat vládu v Praze. Ovšem to se podařilo pouze třem, a to Konrádovi Brněnskému, Svatoplukovi Olomouckému a Konrádu II. Otovi Znojenskému. Tato roztříštěnost a rozháranost Moravy byla zklidněna až vytvořením markrabství moravského. I když se poprvé titul markraběte moravského objevuje již v souvislosti s osobou Konráda II. Oty, byla tato hodnota naplněna až na sklonku 12. století v osobě markraběte Vladislava Jindřicha, jenž pod svou vládou spojil všechny tři úděly a jehož význam česká historiografie teprve docení. Význam původních moravských center však přetrvával. Olomouc nebyla pouze sídlem olomouckého úředního knížete, ale byla rovněž významným centrem církevním, o čemž svědčí fakt, že zde bylo roku 1063 obnoveno biskupství.

Z výše uvedeného je zřejmé, jak významnou a současně spleťtou historií Morava v počátcích budování českého státu prošla. A právě o postihnutí nejen výše zmíněných aspektů historických se výstava snaží. Toto velmi zajímavé období nebylo ještě nikdy žádnou výstavou takto kompletně prezentováno. Návštěvníci by se na výstavě měli seznámit nejen se složitou ranou historií Moravy, ale měli by rovněž poznat každodenní život lidí v tehdejší době. Proto je výstava rozdělena jednak na úvodní část historickou, na kterou vzápětí navazuje několik částí tematických. Ty by měly návštěvníky seznámit s těmito oblastmi: 1) problematika osídlení, kolonizace a obchodu, 2) správa a ochrana země, budování hradisek a hradů, 3) církev a kláštery, 4) problematika

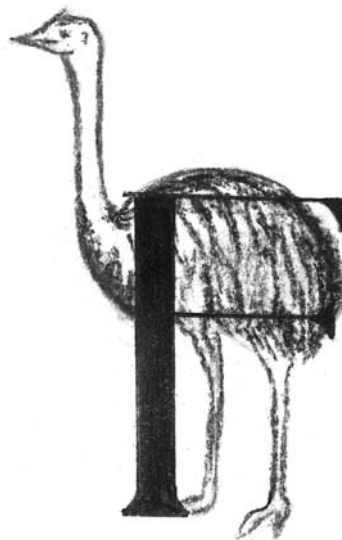
měst, jejich vznik, nejvýznamnější města Moravy té doby a konečně 5) každodenní život rozdělený do mnoha podoblastí jako např. typy venkovského i městského domu, chov dobytka, řemesla, módy, šperky apod. V rámci těchto tematických celků se mohou návštěvníci seznámit se skutečnými artefakty z období středověku. Jsou zde vystaveny doklady každodenní potřeby jako např. keramické hrnce, zásobnice, střenky, dále předměty související s oblastí církevní jako např. písemnosti, poutní odznaky, jednotlivá města jsou opět doložena archeologickými nálezy, nechybí ani předměty ke krášení – kostěné hřebeny, záušnice, prsteny či doklady tehdejší zábavy – kostěné hrací kameny, kostky apod.

Aby toto všechno bylo možné lidem prezentovat, spolupracovali autoři výstavy s více než padesáti dalšími institucemi, svázeli doklady života na Moravě skutečně z celé Moravy od severně položeného Rýmařova či Opavy po Mikulov nebo Znojmo na jihu. Návštěvníci tak mohou vidět předměty z nejrůznějších moravských lokalit. Z převážné části se jedná o vystavení skutečných předmětů z tohoto období, tedy o originály. Pouze v případě, že nebylo možné získat originál, většinou z technických důvodů (např. pro špatný stav či proto, že byl někde zabudován „in situ“), byla vytvořena jeho kopie. Kopie byly vytvořeny rovněž u všech písemností, neboť jejich vystavování je velmi problematické. Celá výstava prezentuje kolem 500 exponátů.

K výstavě byla vydána rovněž bohatá doprovodná publikace čítající cca 300 stran, jejíž součástí je i obrazový katalog vybraných exponátů. V hlavní části pak populární formou seznamuje zájemce s nejnovějšími poznatky v oblasti středo-

věkých dějin Moravy. Autoři jednotlivých článků patří k renomovaným odborníkům středověkých dějin, rekrutují se z řad vysokoškolských pedagogů i pracovníků odborných institucí.

Vernisáž výstavy dne 20. dubna byla doplněna o bohatý kostýmovaný průvod, šermířské i hudební vystoupení a těšila se velkému zájmu veřejnosti. Zájemci mohou výstavu navštívit do 4. 8. 2006 v Olomouci v prostorách Zdíkova biskupského (dříve Přemyslovského) paláce, od září 2006 do ledna 2007 bude k vidění v prostorách Muzea města Brna na hradě Špilberku.

Rekvalifikační knihovnický kurz VKOL 2006/2007

Vědecká knihovna v Olomouci otevírá opět od října tohoto roku půlroční rekvalifikační kurz pro všechny zájemce o získání odborné knihovnické kvalifikace – odborný pracovník v knihovně, odborný pracovník v informacích. Kurz získal akreditaci u Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v roce 2005. Odborným garantem tohoto kurzu je doc. PhDr. M. Písková, CSc., vedoucí Ústavu bohemistiky a knihovnictví Filozoficko přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě. Absolventi kurzu získají ucelený přehled o vývoji a současnosti knihovnictví a o všech procesech a odborných činnostech v knihovnách, získají i praktické dovednosti nutné pro odbornou činnost v knihovnách a informačních centrech.. Rekvalifikační kurz doplní odbornou knihovnickou kvalifikaci nejen pracovníkům knihoven, ale především uchazečům o zaměstnání v knihovnách a informačních centrech. Výukový program v rozsahu 132 hodin + 8 hodin závěrečných zkoušek, bude probíhat po dobu 22 týdnů vždy 1 × týdně po 6 hodinách. Součástí výuky budou přednášky, semináře, ale i praktická cvičení a exkurze na vybraná odborná pracoviště. Studijní program bude adekvátní středoškolskému stupni vzdělání a uskuteční se formou studia při zaměstnání. Zájemci se mohou hlásit na adrese – roman@vkol.cz.

E-learningové kurzy Portálu veřejné správy MI ČR ve VKOL

Vědecká knihovna v Olomouci nabízí bezplatné samostudium e-learningových kurzů MI ČR ve své počítačové učebně, Ostružnická 3. Termíny kurzů jsou vystaveny na webových stránkách VKOL – <http://www.vkol.cz/aktivity.htm#ecd1>. E-learningové kurzy jsou z oblasti počítačové gramotnosti, kurzy provádějí Portálem veřejné správy a kurz se základními informacemi o elektronickém podpisu. V každém kurzu se Vám dostane nejen teoretického výkladu, ale i možnost vyzkoušet si probíranou látku na praktických cvičení. Tyto kurzy nejsou určeny jen těm, kteří chtějí absolvovat ECDL testování a získat tak mezinárodně platný doklad počítačové gramotnosti – ECDL Certifikát, ale také těm, kteří se chtějí „pouze“ naučit práci s počítačem. Vedle ECDL kurzů dostanete po registraci možnost zúčastnit se i kurzu, který Vás krok za krokem provede Portálem veřejné správy.

Dny evropského dědictví 2006

Dny evropského dědictví letos proběhnou v ČR ve dnech 9. až 17. 9. 2006. Národní zahájení se uskuteční 9. 9. v Jičíně a národní téma zní – **Otisk slavných jmen – historické objekty v nichž žili slavní lidé.** Tato každo-

roční akce má své pevné ukotvení a je velkým přínosem pro prezentaci kulturního dědictví, pro pochopení smyslu péče o ně, pro vzájemné poznávání a porozumění mezi národy. Současně pomáhá při hledání vlastní identity a upevňování kolektivní paměti a přispívá k udržitelnému rozvoji společnosti, včetně rozvoje její politické, sociální a ekonomické složky. VKOL připravila pro širokou veřejnost seminář s prof. PhDr. Jiřím Fialou, CSc. z Katedry bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci – **W. A. Mozart a Olomouc**, který se uskuteční dne 13. 9. 2006 v nové budově VKOL, Bezručova 3. Životní osudy a tvorba geniálního skladatele Wolfganga Amadea Mozarta jsou neodmyslitelně spojeny s Prahou, ale již méně jsou známé otisky W. A. Mozarta, které zanechal v Olomouci. Touto akcí se chceme také připojit k letošním oslavám 250. výročí narození W. A. Mozarta.

Krajská muzea uspěla v celostátní soutěži

V letošním čtvrtém ročníku soutěže muzeí Gloria musealis získala mimořádný úspěch muzea Olomouckého kraje. V kategorii Muzejní výstava roku 2005 získalo třetí místo Vlastivědné muzeum Jesenicka v Jeseníku za stálou expozici Fauna a Flora Jesenicka. Za nejlepší výstavu v roce 2005 byla vyhlášena a cenu Gloria musealis 2005 obdržela stálá expozice Vlastivědného muzea v Šumperku nazvaná Z dějin Mohelnicka.

Vítězná expozice je instalována v muzeu v Mohelnici, jejími autory je tým odborných pracovníků Vlastivědného muzea v Šumperku vedený PaedDr. Zdeňkem Doubravským ve složení Mgr. Mária Kudelová a Mgr. Alena Turková. Výtvarný návrh expozice vypracoval Ing. Arch. Jaroslav Obst a expozici realizovala ostravská firma TOMOLA CZ, s. r. o. Odborná komise, která rozhodla o udělení ceny této expozici ocenila vedle odborné úrovně výstavy také výtvarné a architektonické ztvárnění expozice, které umocnilo působivost vystavovaných předmětů.

Ceny Národní soutěže muzeí se udělují každoročně ve třech kategoriích, a to kategorii Muzejní výstava roku, kategorii Muzejní publikace roku a kategorii Muzejní počin roku. Letošního čtvrtého ročníku se zúčastnilo celkem 61 projektů, z toho 27 v kategorii Muzejní výstava roku. Akci pořádá vyhlašuje Asociace muzeí a galerií České republiky společně s ministerstvem kultury.

Nová turistická známka v Památníku Adolfa Kašpara v Lošticích

se pro mnohé sběratele těchto půvabných připomínek zajímavých památek a míst může stát důvodem navštívení Památníku, jehož stálá expozice je od 8. dubna opět zpřístupněna veřejnosti. Je v něm vystaveno přes 80 původních děl, z nichž nejstarší pocházejí z doby Kašparových studií v Praze. Návštěvníci mohou zhlédnout jak nejstarší studie k Babičce a studie a akvarely k nejzná-

mějším dílům Aloise Jiráska, tak i črty z různých míst severní Moravy a krajinné studie z Beskyd a Rusavy. S historií města Loštic se může návštěvník seznámit v malé komorní expozici umístěné v přízemí Pamětní síně. Sbírky muzea zahrnují široké spektrum předmětů typických pro malá vlastivědná muzea. Zajímavé jsou pak doklady místní hrnčířské výroby, vedle pohárů s povrchem pokrytým puchýřky jsou zde nádoby dokumentující produkci 18.–19. století, kamnářské formy, hrnčířské nástroje a jiné předměty.

Návštěvní doba:

Duben–říjen: Po zavřeno

Út–So 8.30–12.00, 12.30–15.30 hod.

Listopad –březen:

Po–Pá 8.30–12.00, 12.30–15.30 hod.

e-mail: pamatnik.lostice@seznam.cz

web: <http://vmsumperk.sweb.cz>

Miluše Berková

AKTUALITY • AKTUALITY • AKTUALITY • AKTUALITY • AKTUALITY

VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V ŠUMPERKU

- 11. května nabídne muzeum výstavu JSME ŘEKOVÉ, ta bude zahájena rovněž vernisáží v 18 hod. v Rytířském sále muzea. Výstava potrvá do 25. 6.

LOVECKO-LESNICKÉ MUZEUM NA ZÁMKU V ÚSOVĚ

- připravuje k 18. květnu výstavu zapůjčenou z Náprstkova muzea asijských, afrických

a amerických kultur v Praze Lidové masky současného Mexika, výstava potrvá do 30. září 2006.

- 18. 5. v 17 hod. se uskuteční ve Vlastivědném muzeu v Šumperku přednáška dr. K. Klápšťové na téma Mexické masky.

Kontakt:

Miluše Berková, Vlastivědné muzeum v Šumperku, tel. 583 21 40 70; 736 726 835

REGIONÁLNÍ KULTURNÍ OSOBNOSTI

ČERVENEC

Böhnel, Miroslav Bedřich – dramatik; prozaik

* 03. 07. 1886 Brno

† 23. 09. 1962 Praha

Pozn.: od roku 1896 žil v Praze; autor společenských románů z pražského prostředí a studentských románů s erotickými a sportovními motivy

Literatura: Adamovič, I.: Slovník české literární fantastiky a science fiction. Praha 1995; Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 1. A–G. Praha 1985; Český biografický slovník XX. století. 1. A–J. Praha 1999.

Dohnal, František – básník; dramatik; literární kritik; překladatel; redaktor

* 31. 07. 1876 Čelčice, okr. Prostějov

† 28. 07. 1956 Prostějov

Místa působení: Křižanovice, okr. Vyškov; Nové Hvězdlice, okr. Vyškov; Prostějov; Šardice, okr. Hodonín

Pozn.: pokusil se sdružit katolické literáty svou revuí Nový obzor; esejista

Literatura: Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 1. A–G. Praha 1985; Slovník českých spisovatelů. Toronto 1982.

Floss, Karel – jazykovědec; překladatel; filosof

* 19. 07. 1926 Hodonín

Místa působení: Olomouc

Pozn.: zaměřením na problematiku novotomismu, trojiční teologie a díla L. Wittgensteina; do

roku 1990 vedl ilegální „bytové semináře“

Literatura: Český biografický slovník XX. století. 1. A–J. Praha 1999.

Glocar, Emilián – básník; malíř; prozaik

* 11. 07. 1906 Lukavice, okr. Šumperk

† 10. 02. 1985 Liberty Ville (USA)

Pozn.: od roku 1929 žil v Jugoslávii, od roku 1939 v USA; autorem práce o přínosu Moravských bratří pro severoamerickou kulturu; kronikářské romány

Literatura: Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 1. A–G. Praha 1985; Olomoucký den, 10. 2. 2005; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 1. A–L. Praha 1995.

Halouzka, Jan – historik; prozaik

* 13. 07. 1856 Těšetice, okr. Olomouc

† 31. 07. 1918 Místřín, okr. Hodonín

Místa působení: Místřín, okr. Hodonín; Veřovice, okr. Nový Jičín

Pozn.: přispíval do Našince, Pozoru, Hlasu míru aj.; redigoval lidové kalendáře

Literatura: Poselství. Olomouc 1938; Slavík, B.: Hanácké písemnictví. Olomouc 1940.

Hejda, Karel Jan – prozaik

* 27. 07. 1876 Mladá Boleslav

† 19. 02. 1958 Zlín

Místa působení: Luhačovice, okr. Zlín

Pozn.: jeho knihy těží z cestovatelských zážitků a loveckých zálib; přispíval do mysliveckých časopisů

Literatura: Slovník osobností kulturního a společenského života Valašska 2000. Valašské Meziříčí 2000.

Ludva, Roman – prozaik; redaktor; scenárista
* 10. 07. 1966 Ústí nad Orlicí

Místa působení: Olomouc

Literatura: Salon. Literární příloha Práva, 2003, č. 310; Kdo je kdo : osobnosti české současnosti : 5000 životopisů. Praha 2005.

Sedlmayerová, Oldra – básnička; prozaička; autorka dětské literatury

* 04. 07. 1886 Kuřim, okr. Brno-venkov

† 06. 06. 1954

Pozn.: ve 20. a 30. letech 20. století důvěrná přítelkyně T. G. Masaryka

Literatura: Český biografický slovník XX. století. 3. Q–Ž. Praha 1999.

Strmiska, Jan – básník; prozaik

* 22. 07. 1926 Archlebov, okr. Hodonín

† 14. 03. 1983 Archlebov, okr. Hodonín

Místa působení: Archlebov, okr. Hodonín

Pozn.: povídkář a fejetonista; přispíval do Vinařského obzoru a do sborníků Od Hradské cesty a Vrbasův kraj

Literatura: Vlach, J.: Co dalo Ždánicko krajové i národní kultuře. Brno 1994.

Táborská, Jiřina – literární historička

* 10. 07. 1926 Orlová – Lazy, okr. Karviná

† 14. 09. 2004

Pozn.: působila v Praze v Československém spisovateli, na Fil. fak. UK, v Československo-sovětském institutu, v Ústavu jazyků a litera-

tur; zabývala se ruskou literaturou 19. století
Literatura: Československé práce o jazyce, dějinách a kultuře slovanských národů od r. 1760. Biograficko – bibliografický slovník. Praha 1972; Česká literatura, 53, 2005, č. 1.

Tomek, Lubomír – autor rozhlasových her; básník; editor; literární historik; prozaik; redaktor
* 13. 07. 1926 Bylnice, okr. Zlín

Místa působení: Slavičín, okr. Zlín; Zlín

Pozn.: v letech 1960–69 redaktorem Rudého práva; od roku 1970 v literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze
Literatura: Čeští spisovatelé 20. století. Praha 1985; Slovník osobností kulturního a společenského života Valašska 2000. Valašské Meziříčí 2000.

Uhde, Milan – básník; dramatik; literární kritik; prozaik; publicista
* 28. 07. 1936 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: od roku 1971 svobodné povolání; publikoval v samizdatu a exilových nakladatelstvích nebo pod cizím jménem; činný v kulturním disentu; od roku 1990 se zaměřil převážně na politickou činnost; v letech 1990–92 byl ministrem kultury ČR

Literatura: Slovník českých spisovatelů. Toronto 1982; Český biografický slovník XX. století. 3. Q–Ž. Praha 1999.

Vaculík, Ludvík – prozaik; publicista; rozhlasový redaktor

* 23. 07. 1926 Brumov, okr. Zlín

Místa působení: Zlín

Pozn.: autor textu Dva tisíce slov; redaktor Rudého práva, Čs. rozhlasu, Literárních novin, Literárních listů a Listů; založil a redigoval edici ineditní literatury Petlice; spolupráce s televizí; příspěvky do Lidových novin
Literatura: Slovník českých spisovatelů. Toronto 1982; Český biografický slovník XX. století. 3. Q–Ž. Praha 1999; Mikulcová, M. – Graclík, M.: Kulturní toulky Valašskem. Frýdek-Místek 2001.

SRPEN

Bakala, Metoděj – dramatik; autor rozhlasových her; libretista; prozaik; redaktor; sbormistr
* 03. 08. 1886 Fryšták, okr. Zlín
† 05. 02. 1950 Brno
Místa působení: Brno; Vizovice, okr. Zlín
Pozn.: sbormistr pěveckého spolku Křížkovský ve Vizovicích
Literatura: Zapletal, Č.: Literární místopis Fryštácka. Zlín 1991; Československý hudební slovník osob a institucí. 1. A–L. Praha 1963.

Blažková, Marie – dramatička; publicistka; prozaička
* 18. 08. 1906 Starý Jičín, okr. Nový Jičín
† 10. 02. 1976 Opava
Místa působení: Opava
Pozn.: dlouhodobě působila v Táboře
Literatura: Ficek, V.: Biografický slovník širšího Ostravska. 4. Opava 1981; Biografický slovník Slezska a severní Moravy. Nová řada. 2(14). Ostrava 2001.

Borbonius z Borbenheimu, Matyáš – básník; autor odborné literatury
* 24. 08. 1566 Kolinec, okr. Klatovy
† 16. 12. 1629 Toruň (Polsko)
Místa působení: Velké Meziříčí, okr. Žďár nad Sázavou; Jihlava; Napajedla, okr. Zlín
Pozn.: v Polsku byl lékařem knížete Vladislava, pozdějšího krále Vladislava IV.; v některých pramenech je uváděn rok narození 1560 (Riegrův Slovník naučný, Ottův slovník naučný)
Literatura: Zejda, R. – Jurman, H. – Havlíková, L.: Slovník spisovatelů okresu Žďár nad Sázavou. Velké Meziříčí 1992; Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 1. A–G. Praha 1985.

Doupalová, Eva – literární historička
* 13. 08. 1936 Olomouc
Místa působení: Olomouc
Pozn.: odborný zájem o moravské národní pohádky a pověsti; autorka řady metodických materiálů pro pedagogické účely
Literatura: Málková, I. – Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945–2000). Olomouc 2001.

Levý, Jiří – literární teoretik; překladatel
* 08. 08. 1926 Košice (Slovensko)
† 17. 01. 1967 Brno
Místa působení: Brno; Olomouc
Pozn.: věnoval se dějinám anglické literatury a problematice vzájemných vztahů českého a anglického kulturního prostředí v minulosti; zabýval se teorií překladu
Literatura: Ročenka brněnské univerzity 1964–68. Brno 1969; Český biografický slovník

XX. století. 2. K–P. Praha 1999; Zakladatelé a pokračovatelé. Olomouc 1996; Všetička, F.: Olomouc literární. Olomouc 2002; Chmel, Z.: Galerie brněnských osobností. 2. K–P. Brno 1999.

Pohl, Adolf – autor dětské literatury; překladatel; redaktor; vydavatel

* 19. 08. 1896 Benešov

† 15. 11. 1975 Ostrava

Místa působení: Orlová, okr. Karviná; Poruba, okr. Ostrava-město; Uherské Hradiště

Pozn.: učil i v Bratislavě; propagátor Sovětského svazu; redigoval čtrnáctideník Přítel sovětů; překládal z ruštiny; napsal řadu dívčích románů

Literatura: Ficek, V.: Biografický slovník širšího Ostravska. 4. Opava 1981.

Přidal, Ludvík – sběratel lidových písní; spisovatel; autor rozhlasových her

* 12. 08. 1886 Loučany, okr. Olomouc

† 10. 07. 1961 Olomouc

Místa působení: Náměšť na Hané, okr. Olomouc; Prostějov

Pozn.: fejetonista

Literatura: Pavlicová, M. – Uhlíková, L.: Od folkloru k folklorismu. Strážnice 1997.

Vůjtek, Karel – básník; novinář; překladatel

* 22. 08. 1946 Ostrava-Zábřeh, okr. Ostrava

Místa působení: Ostrava

Pozn.: překlady z polštiny, ruštiny, slovenštiny; jeho tvorba byla dramatinována a zhudebněna

Literatura: Nakladatelství Profil v Ostravě představuje své autory. Ostrava 1983; Slov-

ník české literatury 1970–1981. Praha 1985; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M-Ž. Praha 1998; Málková, I. – Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945–2000). Olomouc 2001.

ZÁŘÍ

Březina, František – filolog; překladatel

* 28. 09. 1916 Vídeň (Rakousko)

† 04. 02. 1995

Místa působení: Brno

Pozn.: rusista

Literatura: Universitas, 28, 1995, č. 2.

Crha, Václav Antonín – prozaik; básník; literární kritik; novinář; překladatel

* 27. 09. 1836 Kopidlno, okr. Jičín

† 08. 09. 1905 Třebechovice pod Orebem, okr. Hradec Králové

Místa působení: Brno

Pozn.: hlásal samostatnost Moravy a její úplnou neodvislost od Čech; autor historických románů a povídek

Literatura: Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 1. A–G. Praha 1985.

Durych, Bohuslav – bibliofil; publicista; recenzent; překladatel; vydavatel

* 07. 09. 1896 Pardubice

† 26. 07. 1969 Praha

Místa působení: Olomouc; Přerov

Pozn.: působil dlouhodobě na Moravě, od 1939 v Praze; vydával edici Delfín

Literatura: Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 1. A–G. Praha 1985.

Janča, Jan – novinář; prozaik

* 13. 09. 1866 Vlčnov, okr. Uherské Hradiště

† 27. 01. 1928 Brno

Místa působení: Brno; Olomouc; Prostějov; Uherské Hradiště

Pozn.: romanopisec a povídkář; jako žurnalista hájil práva české menšiny v Dolních Rakousích

Literatura: Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. 2/I. H–J. Praha 1993.

Kamrádek, Tomáš – kulturně-osvětový pracovník

* 02. 09. 1846 Velké Hoštice, okr. Opava

† 15. 06. 1922 Kroměříž

Místa působení: Hlučín, okr. Opava; Kroměříž

Oblast působení: Hlučínsko

Pozn.: autor náboženských pojednání a výkladů katechismu

Literatura: Fícek, V.: Biografický slovník širšího Ostravska. 5. Opava 1983.

Levý, Otakar – básník; překladatel; literární historik

* 03. 09. 1896 Uherské Hradiště

† 07. 10. 1946 Brno

Místa působení: Brno,

Pozn.: studoval na univerzitě v Praze a Dijonu; zaměřil se na výklad francouzského literárního romantismu a na francouzskou středověkou literaturu

Literatura: Kdy zemřeli...? 1937–1962. Praha 1962; Český biografický slovník XX. století. 2. K–P. Praha 1999.

Procházka, Emil – spisovatel

* 17. 09. 1876 Brno

† 07. 05. 1946 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: profesor náboženství na dívčím lyceu spolku Vesna v Brně; autor knih s náboženskou tematikou a cestopisů

Literatura: Kdy zemřeli...? 1967–1970 a 1935 – 1936. Praha 1970.

Řezníček, Bohumil – kronikář; sběratel lidových pověstí

* 19. 09. 1896 Rataje, okr. Kroměříž

† 18. 01. 1973 Kroměříž

Oblast působení: Kroměřížsko

Literatura: Doupalová, E.: Slovník sběratelů, vydavatelů a zpracovatelů moravských lidových pověstí. Olomouc 1988.

Tomeček, Jaromír – prozaik; autor dětské literatury; překladatel; redaktor

* 30. 09. 1906 Kroměříž

† 15. 07. 1997 Brno

Místa působení: Brno; Kroměříž

Pozn.: publikoval v brněnských Lidových novinách; náměty čerpal z přírody; překládal z maďarštiny

Literatura: Bartůšková, S.: Jaromír Tomeček. Praha 1981; Bílek, P.: 175 autorů. Praha 1982; Přírodní tematika v literatuře. Brno 1986. – Sborník z konference; Český biografický slovník XX. století. 3. Q–Ž. Praha 1999.

Uličný, Oldřich – filolog; překladatel

* 29. 09. 1936 Pravčice, okr. Kroměříž

Pozn.: působení na Fil. fak. UK v Praze; zaměření zejména na jazykovědnou bohemistiku; překlady ze slovanských jazyků a němčiny

Literatura: Český biografický slovník XX. století. 3. Q–Ž. Praha 1999.

Valoch, Jiří – fotograf; historik umění; publicista

* 06. 09. 1946 Brno

Místa působení: Brno

Pozn.: v letech 1964–69 autor vizuálních básní, konkrétní poezie; 1969–74 autor fototextů; od 1970 konceptuální poezie; rozsáhlá recenzní činnost v odborném i denním tisku

Literatura: Dufek, A.: Černobílá fotografie. Praha 1987; Jiří Valoch – texty. Kámen a kameny. Olomouc 1989. – Katalog výstavy; Český biografický slovník XX. století. 3. Q–Ž. Praha 1999.

Vavřík, Zdeněk – divadelní dramaturg; knihovník; literární kritik; překladatel; redaktor; spisovatel

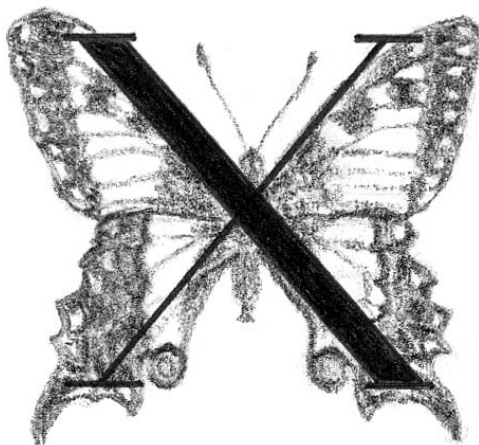
* 21. 09. 1906 Libhošť, okr. Nový Jičín

† 29. 12. 1964 Praha

Místa působení: Opava; Ostrava

Pozn.: redigoval časopisy Oheň, Kruh, Poezie, Pramen, Paprsek; vydal esej o P. Bezručovi; spolupracoval s rozhlasem; vydával Knihovníkův zápisník pro knihovníky venkovských knihoven; byl redaktorem Literárních novin; byl dramaturgem pardubického divadla

Literatura: Šuleř, O.: Laskavé podobizny. Ostrava 2005; Ficek, V.: Biografický slovník širšího Ostravska. 3. Opava 1979; Slovník českých spisovatelů od roku 1945. 2. M–Ž. Praha 1998; Málková, I. – Urbanová, S.: Literární slovník severní Moravy a Slezska (1945–2000). Olomouc 2001.

KNIHOVNICKÁ LITERATURA

A. KNIHOVNICTVÍ

Knihovnictví a knihovny (všeobecně)

Česko

Městská knihovna Havířov / [sestavila Dagmar Cuntová]. – Havířov : Městská knihovna Havířov, 2005. – 9 s. : il.

OL: 1-170.142

Od školy ke knihovně : historie budovy Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně : 1896–2006 / David Valůšek. – Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2005. – 87 s. : il.

OL: 1-170.763

Vademecum soudobých dějin Česká republika : průvodce po archivech, badatelských institucích, knihovnách, sdruženích, muzeích a památnících / vydavatelé Oldřich Tůma, Jitka Svobodová, Ulrich Mähler. – Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2005. – 109 s.

OS: G 296.059; OL: 1-171.096

Výroční zpráva 2004 : [Moravská zemská knihovna]. – Brno : Moravská zemská knihovna, 2005.

OL: 1-172.187

Výroční zpráva Krajské knihovny Františka Bartoše za rok 2004. – Zlín : Krajská knihovna Františka Bartoše, 2005.

OL: 2-003.726

Katalogizace, bibliografický záznam a třídění

Katalogizácia periodika vo formáte MARC 21 / Lýdia Sedláčková, Hana Vildnerová, Tatiana Kišová. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 2005. – 153 s.

OS: H 75.269

MARC 21 : formát pro exemplářové údaje. – Praha : Národní knihovna České republiky, 2005. – [250] s.

OL: 2-002.969

Služby čtenářům, propagace

Průvodce po veřejných knihovnických a informačních službách organizací resortu MŽP a spolupracujících organizacích. – 14. upr. vyd. – Praha : Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2005. – 129 s.

OL: 2-002.960

B. BIBLIOGRAFIE, INFORMACE, SYSTÉMY Informatika, informační systémy

Dokumentografické informační systémy / Jaroslav Pokorný, Václav Snášel, Michal Kopecký. 2. přeprac. vyd. – Praha : Karolinum, 2005. – 184 s.

OS: H 75.485; OL: 2-003.065

Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy / Jiří Cejpek. – 2. přeprac. vyd. – Praha : Karolinum, 2005. – 233 s.

OS: G 296.224; OL: 1-170.443

Bibliografické seznamy

Bohemika ve španělských a mexických fondech :
bibliografie a první zprávy o výzkumech / Oldřich
Kašpar. – Praha : Univerzita Karlova, 2005. – 61,
60 s.

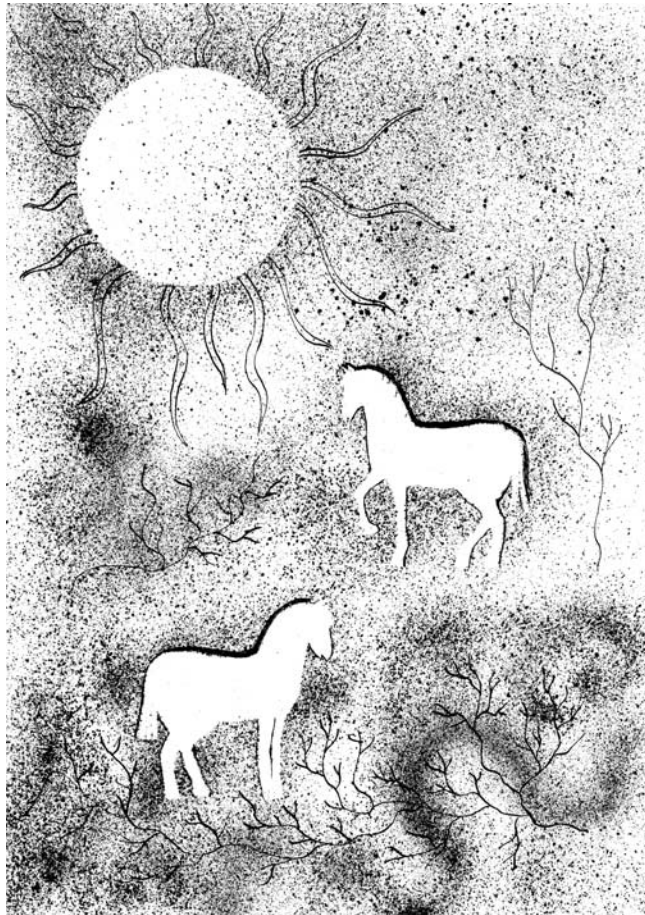
OL: 1-170.726

D. NAUKA O KNIZE

Vydavatelství, knižní obchod

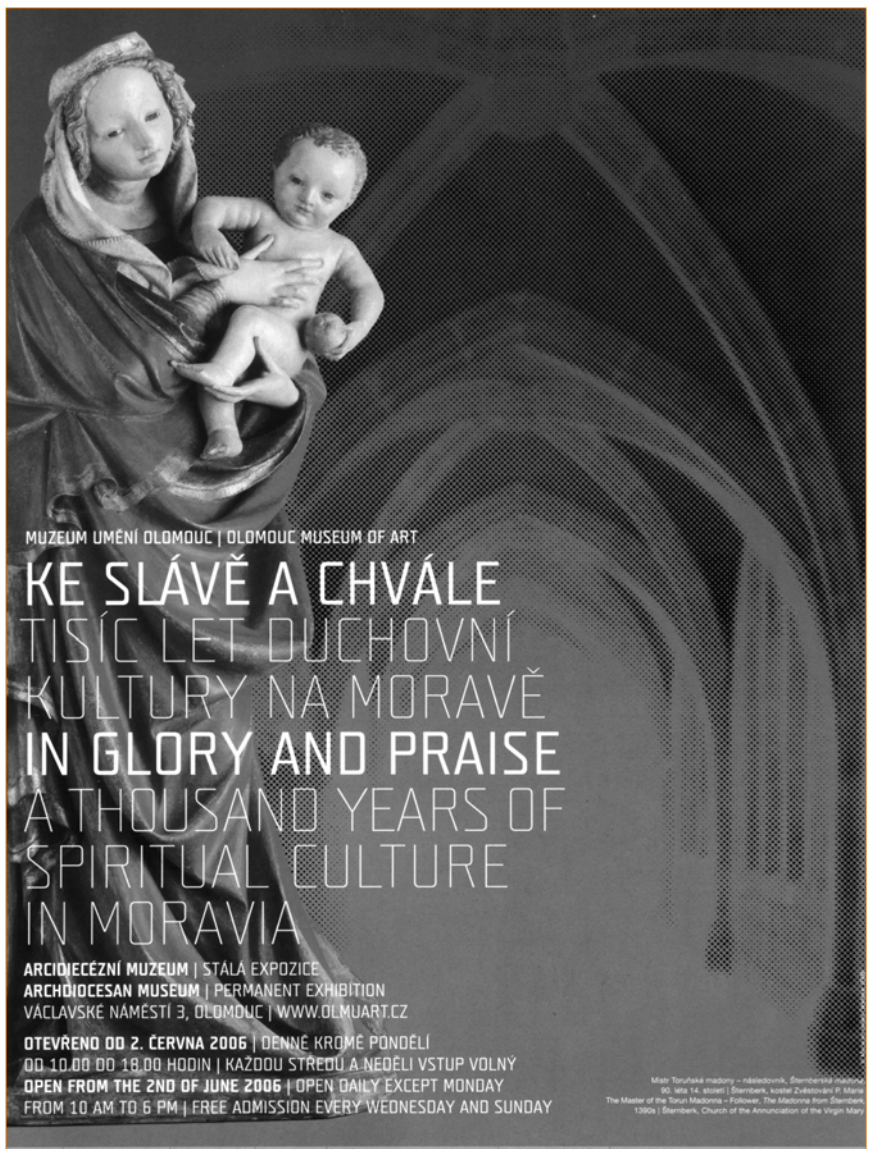
Svět knihy Praha 2005 : katalog vystavovatelů.
– Praha : Svět knihy, 2005.

OL: 1-113.454

*Nadějně
stoupání*

MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUČ | OLMOUC MUSEUM OF ART

KE SLÁVĚ A CHVÁLE TISÍC LET DUCHOVNÍ KULTURY NA MORAVĚ IN GLORY AND PRAISE A THOUSAND YEARS OF SPIRITUAL CULTURE IN MORAVIA

ARCIDIECZNÍ MUZEUM | STALÁ EXPOZICE
ARCHDIOCESAN MUSEUM | PERMANENT EXHIBITION
VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 3, OLMOUC | WWW.OLMUART.CZ

OTEVŘENO OD 2. ČERVNA 2006 | DENNĚ KROMĚ PONDĚLÍ
OD 10.00 OD 18.00 HODIN | KAŽDOU STŘEDU A NEDELI VSTUP VOLNÝ
OPEN FROM THE 2ND OF JUNE 2006 | OPEN DAILY EXCEPT MONDAY
FROM 10 AM TO 6 PM | FREE ADMISSION EVERY WEDNESDAY AND SUNDAY

Maty: Toruňská madona - mladoborek, Olomoucká madona
90. léta 14. století | Sternberk, kostel Zvěstování P. Marie
The Master of the Torun Madonna - follower: The Madonna from Sternberk
1300s | Sternberk, Church of the Annunciation of the Virgin Mary

<small>Muzeum umění Olomouč</small>	<small>Olomoucký ústřední úřad pro církevní památky</small>	<small>Univerzita Olomouč a.s.</small>	<small>RenoArt</small>	<small>MDR Olomouč</small>	<small>E Olomouč</small>	<small>Litvác Olomouč</small>	<small>MJO</small>	<small>DNES Olomouč</small>	<small>RESPECT Olomouč</small>	<small>Vitava Olomouč</small>	<small>MORAVA Olomouč</small>

Z obsahu:

Hana Bartošová s Pavlem Zatloukalem

Akademické knihovny budoucnosti

- Saša Skenderija

**Dostupnost internetu v knihovnách
Olomouckého kraje – a za jakou cenu?**

- Roman Giebisch

Strážci domácího krbu v průběhu věků

- Petra Goliášová

Tematizace maloměsta v české próze

- Erik Gilk

Jsou všechny staré knihy vzácné? – 2. část

- Václav Pumprla

Nadace Mansutti v Milánu

- Marina Bonomelli

2